

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
магістра

студентки Дік Юлії Володимирівни

(ПІБ)

академічної групи 072м-21-1

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування»

(назва освітнього програми)

на тему: «Управління депозитною політикою банку (на приклади АТ КБ «ПриватБанк»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституціональною	
Кваліфікаційної роботи	Єрмошкіна О.В.			
Рецензент	Рожко Ю.В.			
Нормоконтролер	Федерова О.Г.			

Дніпро
2022

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	8
1.1. Сутність та процеси управління депозитним портфелем банку	8
1.2. Нормативно-правова база України щодо діяльності банків на ринку депозитів	16
1.3. Порівняльний аналіз методичних підходів до управління депозитним портфелем	26
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2	
АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА 2019-2021 РР.	36
2.1. Загальна характеристика діяльності АТ КБ «Приватбанк» та позиція банку на ринку депозитів України за 2019-2021 рр.	36
2.2. Аналіз виконання основних нормативів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 рр.	42
2.3. Оцінка депозитного портфеля банку АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 рр.	48
2.4. Аналіз позиції АТ КБ «ПриватБанк» в матриці фінансової стратегії та перспективи її поліпшення	60
РОЗДІЛ 3	
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	66
3.1. Порівняльна характеристика математичних моделей управління депозитним портфелем комерційного банку	66
3.2. Визначення внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на ефективність формування та обслуговування депозитного портфелю банку	72
3.3. Розробка моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку	82
РОЗДІЛ 4	
ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЬОВИХ ПАРАМЕТРІВ МОДЕЛІ ПІДВИЩЕННЯ	4

ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ ТА ЙОГО ПРОГНОСТИЧНА ОЦІНКА.....	88
4.1. Формування бази вхідних даних для розрахунку цільових параметрів моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»	88
4.2. Розрахунок цільових параметрів моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»	93
4.3. Організаційно-економічні заходи щодо підвищення ефективності управління депозитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк»	94
ВИСНОВКИ.....	99
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	103

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сьогодні у макроекономічних умовах, що склалися в Україні внаслідок світової фінансової кризи, аналіз формування та функціонування ресурсів банківських установ має вирішальне значення для прийняття важливих стратегічних рішень щодо подальшого розвитку економіки країни. Знаходячись в стані глибокої кризи, що негативно відображається на одному із головних елементів економічної системи – банківському секторі. Однією із головних задач банківської установи є надання послуг з депозитування та зберігання вкладів клієнтів і тому виникає необхідність у пошуку оптимальних умов надання послуг з депозитування, які б збільшили попит на даний вид послуг та задовольнили потреби користувачів усіх груп.

На сучасному етапі розвитку економіки України банківський сектор перебуває у стані постійного напруження та невизначеності, що обумовлено наявністю низки суспільних, політичних та фінансових проблем. Насамперед, подальший розвиток банківського сектору, залежить від ефективного впровадження процесів формування ресурсної бази, раціонального використання залучених коштів та створення результативної стратегії подальшого розвитку банківського сектору.

Як показує, досвід країн з розвинутою ринковою системою підтверджує, що головною функцією комерційних банків є сприяння мобілізації заощаджень суб'єктів господарювання, спрямування їх у напрямку найефективнішого використання, опосередковано збільшуючи загальну масу інвестицій та потенціал економічного зростання. Необхідними умовами для створення ефективної банківської системи в Україні є можливість та практичне здійснення переливу фінансових коштів між суб'єктами господарювання, надання споживачам свободи вибору між різними об'єктами розміщення тимчасово вільних грошових коштів, а також надання рівних прав усім, хто пред'являє попит на кредитні ресурси.

Питання, пов'язані з дослідженням теоретичних основ депозитної політики комерційного банку, практики її реалізації та шляхів удосконалення в науковій літературі розроблені недостатньо. У цей же час важливість дослідження означених питань підкреслюють багато вчених економістів. Серед них варто назвати О. Білика, О. Власенко, Т. Данилова, В. Лагутіна, А. Мороза, М. Савлука, Р. Коцовську, О. Зайцева, В. Ричаківську та ін.. Також приділено велике значення в працях зарубіжних та вітчизняних науковців, що стосується проблеми формування депозитів у структурі ресурсної бази та ефективності управління зобов'язаннями банку, такими є: І. Борисенко, З. Васильченко, О. Васюренка, О. Вовчак, І. Волошиної, І. Вядрової, К. Гузова, О. Дзюблюка, Ж. Довгань, О. Золоторьова, Ю. Качур, С. Козьменка, В. Коваленко, О. Колодізева, Т. Колодяжна, Г. Коробової, Ю. Коробова, Т. У. Коха, О. Лаврушина, Ю. Макаренко, Р. Міллера, А. Мороза, Т. Мулик, Д. Полфремана, М. Поморіної, П. Н., Радова, С. Роуза, Дж. Сінкимол, Г. Тосуняна, В. Усоскіна, П. Шальнова та ін.

Аналіз наукової літератури та її узагальнення - дозволили визначити, що існує необхідність подальших наукових досліджень у таких напрямках: вдосконалення структуризації факторів, які впливають на процес формування депозитних ресурсів; поглиблення теоретичних основ управління залученими ресурсами банків в частині підвищення рівня адаптованості до сучасних умов розвитку фінансового ринку з тієї причини, що системні комплексні дослідження, які присвячені саме управлінню депозитними ресурсами банківської установи, практично відсутні.

Метою роботи є дослідження та удосконалення методичних підходів до управління депозитним портфелем комерційного банку, визначення цільових параметрів моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку.

Для досягнення мети поставлено наступні **завдання**:

- Розглянути сутність та процеси управління депозитним портфелем банку;

- Порівняти методичні підходи до управління депозитним портфелем;
- Оцінити депозитний портфель банку АТ КБ «ПриватБанк»;
- Проаналізувати позиції АТ КБ «ПриватБанк» в матриці фінансової стратегії;
- Визначити внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на ефективність формування та обслуговування депозитного портфелю банку;
- Удосконалити модель підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку;
- Розробити організаційно-економічні заходи щодо підвищення ефективності управління депозитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк»

Об'єкт дослідження - це економічні процеси, пов'язані з особливостями управління депозитним портфелем комерційного банку.

Предмет дослідження – це система економічних і організаційних відносин, що складаються в процесі формування банком депозитного портфеля на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Методи дослідження. Методи аналізу та синтезу, що були застосовані при визначенні сутності депозитної портфелю комерційного банку; метод математичного моделювання – для удосконалення та проведення дослідження; метод узагальнення і порівняння – застосовані для виявлення основних переваг та недоліків управління депозитними ресурсами банків в умовах фінансової невизначеності; метод групування та систематизації – застосовано для систематизації факторів впливу на формування депозитних ресурсів; метод статистичного аналізу та логічного узагальнення (аналіз депозитного ринку України; обґрунтування особливостей управління депозитними ресурсами АТ КБ «ПриватБанк»).

Інформаційна база. Нормативно-правова база України щодо діяльності банків на ринку депозитів, законодавчі та нормативно-правові акти з питань функціонування банківських інститутів в Україні, статистичні матеріали Національного банку України, фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк»:

баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про зміни у капіталі.

Наукова новизна. Удосконалено методичний підхід до визначення гудвілу банку на основі моделювання депозитної політики за рахунок введення трьох показників ризику: ризик кредитного продукту, ризик міжбанківського кредитування, ризик дострокового вилучення депозитів, що забезпечує можливість більш раціонального розрахунку величини гудвілу на основі врахування структури депозитного портфелю та його ризику.

Практичне значення. Розроблені рекомендації можуть бути застосовані для покращення роботи АТ КБ «ПриватБанк».

Апробація дослідження. Публікація тез за темою «Роль депозитної політики в управлінні ресурсами комерційного банку» на науковій конференції «Молодь: наука та інновації», секція 13 «Економіка і управління».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (71 джерел), 14 рисунків, 23 таблиць, 10 формул та 3 додатків. Загальний обсяг роботи 106 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Сутність та процеси управління депозитним портфелем банку

На фінансовому ринку, банки займаються в основному посередницькою діяльністю, оскільки залучають вільні грошові ресурси у суб'єктів господарювання та фізичних осіб та розміщують ці ресурси на кредитному, фондовому та валютному ринках. Оскільки банки є комерційними установами, то для них важливе значення мають саме операції з акумулювання ресурсів та їх розміщення на найбільш вигідних умовах, які приносили б максимальні прибутки з мінімальними витратами. Від своєчасності і обсягів операцій з акумулювання коштів залежить розмір загальної суми банківських ресурсів та масштаб діяльності банківських установ. Узагальнення інформації щодо акумулювання банківськими установами вільних грошових коштів, дозволяє стверджувати, що саме депозитні ресурси займають найбільшу частку серед залучених коштів, однак динаміка зміни обсягу депозитного портфеля у банківських установах є нестійкою. Причинами цього є те що, клієнти банківських установ упродовж багатьох років мали об'єктивні і суб'єктивні причини для втрати довіри до стабільності їх діяльності. В сучасних умовах, наслідком є виникнення гострої необхідності поглиблення теоретико-методичних положень щодо ідентифікування економічної сутності дефініції «депозитні ресурси» та обґрунтування важливості управління ними.

Саме з депозитних ресурсів, які займають найбільшу частку серед банківських ресурсів і формується депозитний портфель банку. Однак результати аналізу літературних джерел показує, що депозитні ресурси

банківських установ розглядаються вченими переважно, з точки зору організації банківських операцій, а не як об'єкти фінансового менеджменту.

У сучасній банківській практиці немає однозначного розуміння дефініції «депозитна політика». В сучасній українській і закордонній літературі вона трактується неоднозначно. Залежно від тієї чи іншої сфери суспільних відносин, що є об'єктом політичного впливу, можна говорити про економічну, соціальну, культурну, технічну і інші види політики.

Депозитна політика - це лише одна грань широкого спектра економічних політик, що реалізується банківською установою [1].

Депозит (від лат. depositum – річ, віддана на збереження) — це економічні відносини з приводу передачі коштів клієнта в тимчасове користування банку. Депозит має двоїсту природі: для вкладників вони є потенційними грошима, для банків – боргом [1].

Для того, щоб акумульовані банківською установою грошові кошти, стали ефективними його ресурсами, необхідно їх кількісні параметри, такі як обсяг, строки та валюти, привести у відповідність до активних операцій, шляхом їх адаптації.

«Суб'єктами депозитних операцій є комерційні банки, що виступають у ролі позичальника, і кредитори - власники коштів. Об'єктом депозитних операцій є кошти, передані комерційному банку на умовах, визначених двосторонньою угодою. Існують різноманітні ознаки класифікації внесків» [2, с. 95] .

У залежності від вкладника депозити заведено розділяти на:

- депозити фізичних осіб;
- депозити юридичних осіб.

За економічним змістом депозити частіше за все поділяють на такі чотири групи:

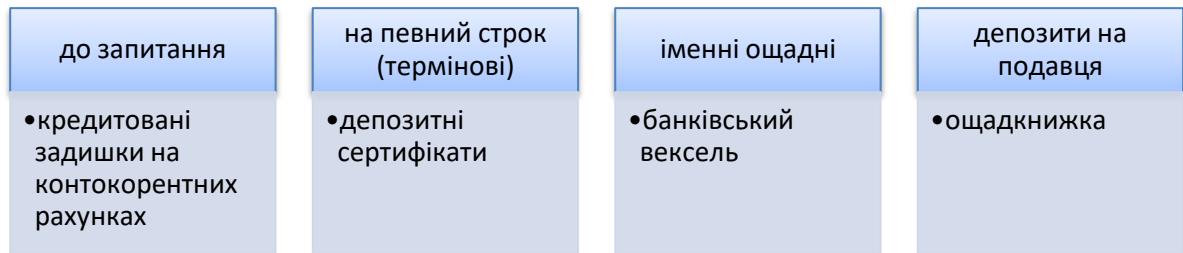

Рис. 1.1 - Класифікація депозитів за економічним змістом

Побудовано на основі джерела [2, с. 93]

Кожна з груп має власні класифікаційні ознаки. «Вклади до запитання розміщуються у банку на розрахунковому або поточному рахунку клієнта. Вони використовуються для вчинення поточних розрахунків власника рахунку з його партнерами. За вимогою клієнта гроші з поточного рахунку в будь-який момент можуть бути цілком або частково вилучені шляхом видачі готівки, виконання платіжного доручення, оплати чеків або векселів. До вкладів до запитання дорівнюють вкладання з попереднім повідомленням банку про зняття грошей із рахунку (за умови, що термін повідомлення не перевищує одного місяця). При регулярному використанні коштів, що зберігаються, на поточних рахунках у клієнтів усе одно залишаються визначені невикористані залишки коштів» [2, с. 93].

Депозитна політика є різновидом саме економічної, але, на відміну від фінансової, цінової, податкової, процентної тощо, має специфічні риси, пов'язані з рухом грошей і кредиту. Тому, можна сказати, що депозитна політика тісно пов'язана з кредитною, є спорідненою з нею і має загальну мету – отримання максимальних прибутків банку за умови підтриманні надійності і стабільності банку, рівноважного стану, поточної та перспективної ліквідності. У депозитному процесі задіяні дві сторони – кредитор (вкладник) і банк (позичальник), між собою вони пов'язані зворотним рухом вартості.

Депозитна політика формується на різних економічних рівнях:

- на макрорівні її реалізує центральний банк (банк першого рівня);
- на мікрорівні – банківські установи другого рівня.

«Дослідивши грошово-кредитну політику НБУ, можна визначити, що як на макро- так і на мікрорівнях основними завданнями індикаторів кредитного та депозитного ринку є: захист інтересів вкладників та інших кредиторів банку; збільшення ефективності здійснюваної політики банку щодо акумулювання грошових коштів та їх розміщення в кредити та інвестиції; підвищення конкурентоспроможності банку; - підвищення довіри до банків з боку інвесторів, кредиторів та вкладників. Застосування грошово-кредитних індикаторів до депозитного та кредитного ринків дає можливість зберегти ринкові механізми і мотивацію економічних агентів, а саме: дозволяє вчасно та оперативно відреагувати на зміни в процесі банківської діяльності, виявляє недоліки управління кредитним та депозитним ринком; сприяє обґрунтованому плануванню та прогнозуванню ліквідності банку; надає комплексну інформацію про обсяги активів та зобов'язань» [3].

Політика депозитів більш тісно пов'язана з грошово-кредитною політикою та з тими видами політик, які проводять центральні і комерційні банки - грошовою, кредитною, процентною, валютною. Оскільки депозитну політику реалізують парабанківські установи - кредитні кооперативи, будівельні товариства, ломбарди, каси взаємодопомоги, саме тому сфера її проведення може виходити на рамки банківського ринку. Крім того, далеко не завжди, депозитну політику можна розглядати як складний елемент банківської політики, оскільки вона є ширшим поняттям. Банківська політика, представлена сукупністю елементів, а саме:

- Депозитна політика;
- Політика в області організації розрахунково-касового обслуговування клієнтів банку;
- Процентна політика;
- Валютна політика;
- Політика по проведенню окремих банківських операцій і послуг;

- Політика в області управління ризиками банку;
- Політика у відношенні прибутковості, рентабельності банку;
- Політика по управлінню персоналом;
- Політика стосовно конкурентів;

Останнім часом, на ринку депозитів спостерігалася тверда міжбанківська конкуренція. «У боротьбу «за пасиви» активно включилися й інші комерційні структури, що розгорнули в коштах масової інформації «агресивну» рекламну компанію по залученню гривневих і валютних коштів населення. Клієнтів залучають високими процентними чи ставками іншими вигідними умовами вкладення коштів. У цьому зв'язку необхідно підкреслити, що залучення внесків – банківська операція і відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» здійснювати її можуть лише установи, що одержали банківську ліцензію НБУ. Запис в установчих документах про можливість заняття фінансовими операціями не надає право на подібну діяльність» [4, с.83].

Депозитна політика може бути, як широкою так і вузькою, отже вона і являє собою сукупність форм та методів залучення коштів у депозити й ефективного управління ними. Широка депозитна політика - реалізується усіма суб'єктами фінансового ринку, а вузька - реалізується банківськими установами. «Депозитна політика комерційного банку – це стратегія і тактика банку по залученню коштів вкладників і інших кредиторів і визначення найбільш ефективної комбінації джерел коштів для даного банку» [5, с. 137]. Можна сказати, що мета депозитної політики - задовольнити нестатки ліквідності банку шляхом активного вишукування позикових коштів у міру необхідності. Варто враховувати, що у зв'язку з цим розширюються можливості одержання прибутку, але це зв'язано і з ризиком (в основному співвідносяться залучені кошти і депозити, які можна одержати при використанні депозитів).

Основу фінансових ресурсів банку становлять депозити, завдяки яким кошти населення, комерційних підприємств і організацій, бюджетних установ трансформуються у активні кредитні та інвестиційні операції.

Однією з найважливіших задач банківського менеджменту, є формування депозитної бази, оскільки призначенням банків є акумуляція тимчасово вільних коштів населення для їхнього наступного інвестування в реальний сектор економіки. «У той же час важливо підкреслити, що і самі банки не в змозі розвиватися успішно і стабільно не маючи надійної ресурсної бази. Вони не можуть розвивати, зокрема депозитні операції в умовах обмеженості коштів. Тому проблема розробки і виконання оптимальної депозитної політики банків постала сьогодні в один ряд з найбільш актуальними проблемами, що очікують свого рішення найближчим часом. Вона повинна спиратися на інтереси вкладників, щоб максимально зацікавити їх у збереженні коштів на банківських рахунках» [6, с. 49]. Ефективне проведення і розробка депозитної політики банків, потребує використання відповідних форм і методів, реалізації функцій управління.

Планування, аналіз і контроль за формуванням його депозитних ресурсів, є основними інструментами депозитної політики банків. Щодо подальшої успішної діяльності на депозитному ринку та ефективного залучення коштів нових вкладників, саме ці інструменти, насамперед, сприяють оперативному виявленню факторних відхилень, недоліків та їх швидкому усуненню, запобіганню виникнення порушень у майбутньому та прийняттю раціональних управлінських рішень. Задля вигідного залучення коштів клієнта банком повинна здійснюватися ефективна депозитна політика, яка являє собою одну з важливих складових управління діяльністю банку та потребує постійного удосконалення і розробки нових привабливих для клієнтів депозитних продуктів.

В успішному проведенні банками депозитної політики, вирішальними умовами стає ефективне використання мобілізованих коштів. «Позички у виді депонованих коштів, отримані від підприємств і населення за визначену

плату, повинні бути повернуті банком вкладникам. Справа ускладнюється нестабільністю розвитку економічних відносин, тому вкладники повинні бути застраховані від можливих утрат. Це додатковий стимул ефективного використання цього ресурсу, тому що банк, одержав у тимчасове користування кошти, повинний не тільки повернути їх, виплатити відсотки, але й одержати максимальну вигоду для себе від їхнього використання. Особливу гостроту в цьому зв'язку придбав в останні роки питання оптимізації структури кредитних ресурсів і вкладення по сумах і по термінах, тому що в багатьох банках ресурсна частина по термінах значно коротше, ніж терміни їхніх кредитних вкладень» [5, с. 136].

Задовольняти інтереси банків і клієнтів, саме для цього призначена депозитна політика. Перш за все, повинна бути довіра вкладників до банку, гарантована міцним фінансовим станом банківської установи, її надійністю та гарною репутацією.

Принципи депозитної політики використовуються як в грошово-кредитній політиці Національного банку України на макрорівні, так і на мікроекономічному рівні окремо взятої банківської установи. В табл. 1.1 розглянемо загальну та специфічну систему принципів депозитної політики банків.

Таблиця 1.1 - Принципи депозитної політики комерційного банку

Принципи	
Загальні	Спеціальні
- наукова обґрунтованість	- прибутковість
- оптимальність	- безпека, надійність
- ефективність	
- єдність, нерозривний зв'язок з іншими елементами банківської політики	

Побудовано на основі джерела [7]

Сьогодні, у процесі формування депозитної політики комерційні банки повинні враховувати усі фактори (зовнішні і внутрішні), що діють на ринку. У результаті банківський ринок рухається в напрямку збільшення різноманіття депозитів і ускладнення сутності депозитної політики.

Основною складовою депозитного портфеля банківських установ України, станом на 01.10.2021, є депозити домогосподарств (743831 млн. грн., або 54%). Другими за значеннями є депозити не фінансових корпорацій - 577189 млн. грн., або 42% (рис. 1.2).

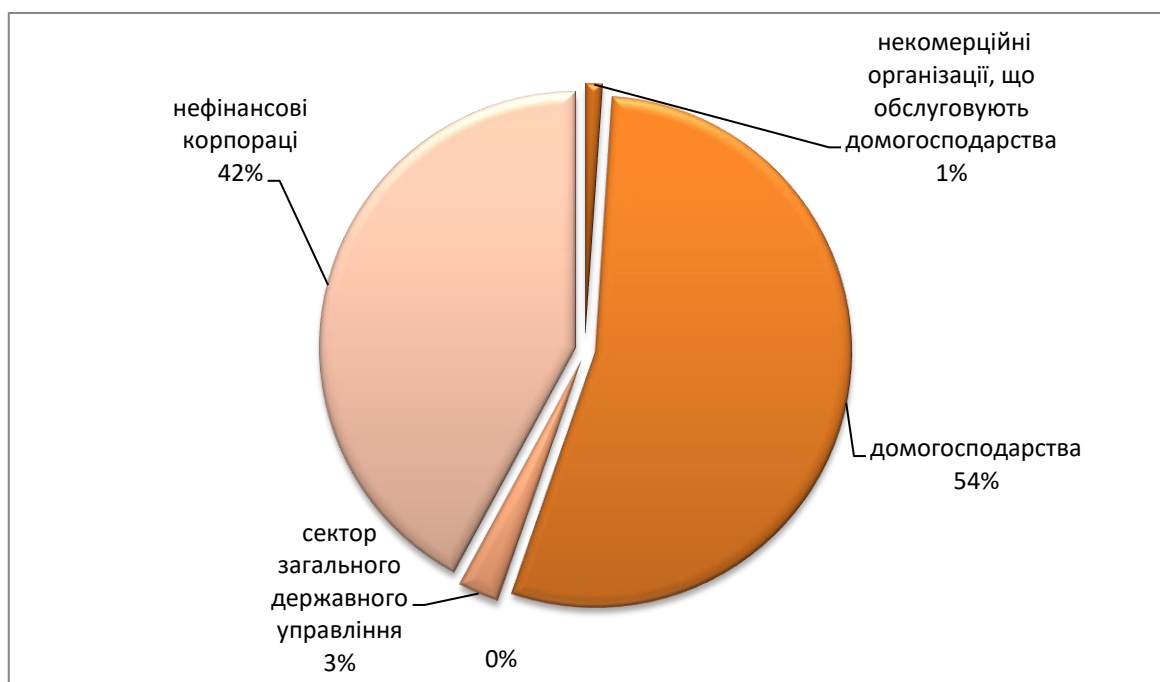

Рис. 1.2 - Склад і структура депозитного портфеля на рівні банківської системи станом на 01.10.2021 (%)

Побудовано за даними джерела [8]

Депозитна політика комерційного банку орієнтована на формування оптимального і збалансованого депозитного портфеля, який є важливим складником ресурсної бази банківської установи. Під депозитним портфелем Мельничук Н. Ю., Ковальчук С. С. розуміє «сукупність коштів на депозитних рахунках клієнтів, залучених банком на договірній основі. Формування депозитного портфеля слід розглядати як безперервний циклічний процес,

що складається з таких основних етапів, як: аналіз, планування, робота із залучення клієнтів, упровадження нових продуктів, гнучка тарифна політика й індивідуальна робота з клієнтами, контроль» [9, с. 164].

На рис. 1.3, розглянемо основні етапи використання клієнт-орієнтованого підходу до формування депозитної лояльності населення.

Рис. 1.3 - Основні етапи використання клієнт-орієнтованого підходу до формування депозитної лояльності населення

Побудовано на основі джерела [30]

1.2. Нормативно-правова база України щодо діяльності банків на ринку депозитів

У постанові про затвердження нової редакції Правил здійснення депозитних операцій для банківських депозитів, дані терміни мають таке значення:

- Депозит (вклад) - кошти, що надаються фізичними чи юридичними особами в управління резиденту, визначеному фінансовою організацією

згідно із чинним законодавством України, або нерезиденту на чітко визначений строк та під процент і оформлюються відповідною угодою;

- депозитна операція - операція із залучення коштів на вклади та розміщення ощадних (депозитних) сертифікатів [41].

Суб'єктом депозитних операцій, зокрема є комерційні банки, які виступають як позичальники, так і кредитори - власники коштів.

Об'єкт депозитних операцій – це кошти, що передані комерційному банку на умовах, визначених двосторонньою угодою.

За постановою, депозити поділяються на:

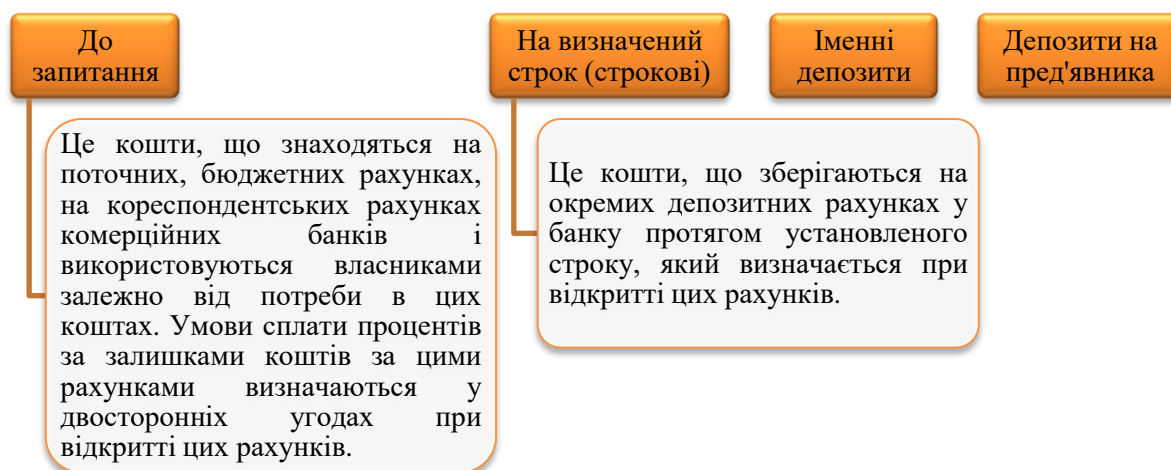

Рис. 1.4 - Розподіл депозитів

Створено на основі джерела [41]

Сума, строки та умови приймання строкових депозитів визначаються банком-позичальником відповідно до його фінансових можливостей за погодженням з вкладником.

Залучення депозитів (вкладів) юридичних і фізичних осіб оформляється банком шляхом:

- відкриття строкового депозитного рахунку з укладенням договору банківського вкладу (видачею ощадної книжки);

- видачі ощадного (депозитного) сертифіката [41].

За договором банківського депозиту (вкладу) комерційний банк, який прийняв кошти від вкладника або кошти, що надійшли на рахунок вкладника від іншої сторони, зобов'язується виплатити вкладнику суму депозиту (вкладу) та нараховані проценти на умовах та в порядку, що передбачені договором.

Слід зазначити, що оприлюднення умов укладання депозитного договору є обов'язком комерційного банку. До цих умов входить відкриття депозитних рахунків та випуск ощадних, іншими словами, депозитних сертифікатів шляхом розміщення даної інформації в друкованих засобах масової інформації чи в загальнодоступних місцях, для клієнтів, в рамках установи банку, або ж одночасно обома способами.

Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», встановлюються засади функціонування системи гарантування вкладів фізичних осіб, а саме правові, фінансові та організаційні. Далі встановлюється порядок виплат Фондом відшкодування за вкладами, а також регулювання відносин між Фондом, банками, Національним банком України і на останок визначаються повноваження та функції Фонду щодо виведення неплатоспроможних банків з ринку і ліквідації банків.

«Метою цього Закону є захист прав і законних інтересів вкладників банків, зміцнення довіри до банківської системи України, стимулювання залучення коштів у банківську систему України, забезпечення ефективної процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку та ліквідації банків» [43].

Цим Законом та іншими законами України, нормативно-правовими актами Фонду та НБУ, регулюються відносини, що виникають у зв'язку із створенням і функціонуванням системи гарантування вкладів фізичних осіб, а також виведенням:

- неплатоспроможних банків («які мають зобов'язання, що впливають з правочинів щодо фінансових інструментів та валютних цінностей, або є стороною одного чи кількох деривативних контрактів» [43];)

- з ринку та ліквідації банків («регулюється цим Законом з урахуванням особливостей, передбачених законодавством про ринки капіталу та організовані товарні ринки»[43].)

Розглянемо якими є гарантії за вкладом, згідно «Фондом гарантування вкладів фізичних осіб», а саме кошти які фонд не відшкодовує та кошти, що гарантуються фондом.

Кошти, які Фонд не відшкодовує

1. Передані банку в довірче управління;
2. За вкладом у розмірі менше 10 гривень;
3. Розміщені на вклад у банку особою, яка є пов'язаною з банком особою або була такою особою протягом року до дня прийняття Національним банком України рішення про віднесення такого банку до категорії неплатоспроможних;
4. Розміщені на вклад у банку особою, яка надавала банку професійні послуги як аудитор, оцінювач, у разі, якщо з дня припинення надання послуг до дня прийняття Національним банком України рішення про віднесення такого банку до категорії неплатоспроможних не минув один рік;
5. Розміщені на вклад власником істотної участі у банку;
6. За вкладами у банку, за якими вкладники на індивідуальній основі отримують від банку проценти за договорами, укладеними на умовах, що не є поточними ринковими умовами відповідно до статті 52 Закону України «Про банки і банківську діяльність», або мають інші фінансові привілеї від банку;
7. За вкладом у банку, якщо такий вклад використовується вкладником як засіб забезпечення виконання іншого зобов'язання перед цим банком, у повному обсязі вкладу до дня виконання зобов'язань;
8. За вкладами у філіях іноземних банків;
9. За вкладами у банківських металах;
10. Розміщені на рахунках, що перебувають під арештом за рішенням суду;
11. Юридичних осіб;
12. Залучені банком від видачі (випуску) ощадного сертифіката банку або депозитного сертифіката банку.

Рис. 1.5 - Кошти які фонд не відшкодовує

Складено на основі джерела [42]

Юридичні та фізичні особи, кошти яких не гарантовано, після прийняття Національним банком України рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку мають право заявити Фонду про свої вимоги до банку. Задоволення таких вимог здійснюється за рахунок коштів, одержаних в результаті ліквідації та продажу майна банку у черговості, визначеній статтею 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [42].

За даними джерела [42], щодо коштів, які гарантуються фондом, можемо виділити:

По-перше, кожному вкладнику Фонд гарантує відшкодування коштів, які були залучені банком від вкладника (або які надійшли для вкладника) на умовах:

- договору банківського рахунку;
- договору банківського вкладу (депозиту).

По-друге, фонд гарантує відшкодування коштів, які були залучені банком в готівковій або безготівковій формі у національній або в іноземній валюті. (Відшкодування вкладів, залучених банком в іноземній валюті, відбувається у гривні за офіційним курсом національного банку України на кінець дня, що передує дню початку процедури виведення банку з ринку).

Останньою гарантією, є те, що кожному вкладнику в кожному банку України Фонд відшкодовує кошти в розмірі вкладу, включаючи відсотки, нараховані станом на кінець дня, що передує дню початку процедури виведення Фондом банку з ринку.

«З 13 квітня 2022 року, дня набрання чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення стабільності системи гарантування вкладів фізичних осіб», протягом дії воєнного стану в Україні та трьох місяців з дня його припинення чи скасування фонд відшкодовує кожному вкладнику банку кошти в повному розмірі вкладу, включаючи відсотки, нараховані станом на кінець дня, що передує дню початку виведення банку з ринку.

Ця норма поширюється на банки, рішення про віднесення до категорії неплатоспроможних або про відкликання банківської ліцензії щодо яких, були прийняті після 13 квітня 2022 року протягом дії воєнного стану та трьох місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану в Україні» [42].

Далі розглянемо порядок укладення договору за строковим депозитом.

Депозитний договір, між власником коштів й комерційним банком укладається з метою відкриття строкового депозитного рахунку як у національній валюті, так і в іноземній, за допомогою залучення коштів юридичних і фізичних осіб. Слід зазначити, що договір повинен укладатися в письмовій формі.

Депозитний договір засвідчує право комерційного банку управляти залученими від юридичних і фізичних осіб коштами та право вкладників отримати в чітко визначений строк суму депозитного вкладу і процентів за його користування [41].

Основними реквізитами та умовами депозитного договору повинні бути:

Рис. 1.6 - Основні реквізити та умови депозитного договору

Складено на основі джерела [41]

Уточненням щодо процентної ставки за користування депозитом є те, що комерційний банк має право змінювати процентну ставку відповідно до зміни облікової ставки Національного банку України з обов'язковим повідомленням про це вкладника. Якщо вкладника не влаштовує змінена процентна ставка, в такому разі договір може бути змінений або розірваний згідно з чинним законодавством України.

Щодо підписів сторін: для юридичної особи - підпис від керівника або уповноваженої на це особи; для фізичної особи - підпис власника коштів або уповноваженої на це особи.

Далі ознайомимось з загальними положеннями умов та правил розміщення депозитних вкладів, саме у дослідженому АТ КБ «Приватбанк». Умовами відкриття та обслуговування банку, згідно с джерелом [43] офіційної сторінки АТ КБ «Приватбанк» розглянемо табл. 1.2. З умовами повернення вкладу ознайомимось в табл. 1.3.

Таблиця 1.2 – Умови відкриття та обслуговування банку

№	Умови відкриття та обслуговування банку
1.	Клієнт передає, а Банк приймає грошові кошти (далі Вклад) у розмірі та на строк, зазначені в договорі. Банк для зарахування суми вкладу відкриває клієнту вкладний рахунок (ідентифікатор вкладного рахунку зазначений в договорі) і зобов'язується виплатити проценти, нараховані на суму вкладу згідно з узгодженими сторонами умовами договору.
2.	З дати першого надходження коштів на депозитний або вкладний рахунок, договір вступає в силу та вважається оформленим, а діє він до повного виконання зобов'язань за договором обома сторонами. Після внесення коштів на вкладний рахунок в повному обсязі примірник договору стає доступним для перегляду в особистому акаунті системи Приват24. Дата та час доступності договору в системі Приват24 відповідає даті та часу створення договору у системі банку.

Продовження табл. 1.2

1	2
3.	<p>Клієнт має право внести кошти на вкладний рахунок протягом 30 календарних днів з дати підписання. За цей час умови банківського вкладу зміняться, то договір буде укладено на умовах, які будуть діяти на дату внесення коштів. Якщо протягом 30 календарних днів вся сума коштів, зазначена в заяві про приєднання, клієнтом не внесена, заява про приєднання анулюється, договір банківського вкладу вважається неукладеним. Повернення коштів, що були внесені клієнтом на поповнення вкладного рахунку частково (в розмірі, меншому за розмір вкладу, зазначений у Заяві про приєднання), здійснюється Банком на поточний рахунок клієнта за реквізитами електронного платіжного засобу (далі - Картки), зазначеного клієнтом, на підставі звернення клієнта в банк згідно чинних тарифів банку.</p>
4.	<p>Кількість одночасно діючих договорів одного клієнта, не повинно перевищувати 30, включаючи послугу накопичення «Скарбничка» та «Приват-вклад». Якщо Клієнт бажає відкрити новий вклад, після досягнення 30 відкритих рахунків, треба закрити будь-який з діючих депозитів.</p>
5.	<p>Клієнт має право поповнювати вкладний рахунок без укладання додаткових угод до Договору. Поточна сума вкладу відображається у виписці за вкладом, з якою Клієнт може ознайомитись у відділенні Банку або у доступних дистанційних каналах (інтернет-банк, мобільні додатки та ін.).</p>
6.	<p>Вклади на суму, еквівалентну 50 тис. доларів США і більше (за курсом НБУ), оформляються тільки у вигляді договорів банківського вкладу без можливості дострокового розірвання (строкові) або Приват-вкладів.</p>
7.	<p>Банк зобов'язується здійснювати обслуговування Клієнтів у відповідності з чинним законодавством України та Тарифами Банку, що діють на момент здійснення операції.</p>

Продовження табл. 1.2

1	2
8.	Банк має право стягувати комісію за поповнення вкладу іншої особи згідно з діючими Тарифами Банку. Поповнення свого вкладу готівкою підтверджується ідентифікацією Клієнта за Електронним платіжним засобом (карткою), або іншим, встановленим у Банку для таких операцій способом. Операція готівкового поповнення, не підтверджена ідентифікацією Клієнта, кваліфікується як поповнення вкладу іншої особи.
9.	Банк має право достроково розірвати Договір, повідомивши про це Клієнта в одному з каналів зв'язку.
10.	У разі порушення однією із сторін умов Договору вона несе відповідальність згідно з чинним законодавством України.

Складено на основі джерела [43]

Таблиця 1.3 – Правила повернення вкладу

№	Правила повернення вкладу
1.	Повернення вкладу здійснюється одним із таких способів: <ul style="list-style-type: none"> - на підставі письмової заяви Клієнта, поданої у відділенні Банку. - на підставі заповненої Клієнтом електронної форми у дистанційних каналах Банку. Повернення вкладу здійснюється на рахунок, вказаний Клієнтом в електронній формі.
2.	Витребування вкладу протягом 5 календарних днів з дати закінчення кожного строку вкладу вважається припиненням зобов'язання за Договором за строком. Протягом цього періоду проценти нараховуються та виплачуються за ставкою вкладу «до запитання» за фактичну кількість днів. За день, коли вклад повертається Клієнту, проценти не нараховуються. Інші витребування вкладів вважаються достроковими.
3.	Якщо умови Договору передбачають можливість дострокового повернення вкладу, Банк та Клієнт мають право достроково розірвати Договір, повідомивши про це один одному за 2 банківські дні до дати розірвання Договору.

Продовження табл. 1.3

1	2
4.	<p>У разі подання Клієнтом заявки на повернення вкладу (згідно з п.1.), Банк опрацьовує її за наступним регламентом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - заявка, отримана Банком у операційний час, обробляється у день її подачі згідно умов Договору та у порядку черги операцій;
5.	<p>Правило «28 днів». Якщо вклад оформлений з картки, повернення вкладу на терміні до 28 календарних днів з дати старту договору здійснюється тільки на картку, з якої він був оформлений. Якщо в цей період Клієнт поповнив вклад (незалежно від варіанту внесення грошей при оформленні) з картки «Універсальна», інтернет-картки або елітної картки, то повернення коштів проводиться на картку, з якої поповнювався депозит.</p> <p>Протягом 28 календарних днів з дати оформлення вкладу виплата коштів довірений особі не проводиться. Правило «28 днів» не поширюється на операції «Приват-вкладу».</p>
6.	<p>При достроковому поверненні вкладу за ініціативою Клієнта проценти за неповний строк вкладу нараховуються та сплачуються за ставкою «до запитання» (за винятком Приват-вкладу). Якщо за неповний строк вкладу Клієнт вже отримав проценти, нараховані за повною ставкою, то зайво виплачені проценти вираховуються з суми вкладу.</p>
7.	<p>При достроковому поверненні вкладу з ініціативи Банку Клієнту повертається сума вкладу та виплачуються проценти, нараховані відповідно до умов Договору за фактичний строк користування вкладом.</p>

Складено на основі джерела [43]

Стосовно гарантій за вкладами АТ КБ «Приватбанк», фонд гарантування вкладів фізичних осіб гарантує клієнту відшкодування коштів, що розміщені на його рахунках у розмірі та у порядку, визначеному чинним законодавством України.

Наступною гарантією, є те, що клієнт погоджується на отримання довідки про систему гарантування вкладів фізичних осіб не рідше ніж один

раз на рік в Інтернет мережі на сайті банку [44] в розділі «Фонд гарантування вкладів», де клієнт може ознайомитися з нею.

1.3. Порівняльний аналіз методичних підходів до управління депозитним портфелем

В умовах нестабільного зовнішнього середовища, воєнного стану та спричиненої цим економічної кризи банківські установи стикаються не тільки із суттєвим відтоком депозитів, зміни валютної структури депозитного портфелю, а й із запитом на нові види депозитів, підходів до організації депозитної роботи. Тенденції вимушеної міграції економічного активного населення як всередині України, так і за кордон через активні бойові дії в найбільш промислово та технологічно розвинених регіонах, передислокація інноваційних підприємств, малого та середнього бізнесу на захід України також обумовлюють зміни у депозитній активності банківських установ. Все це викликає негайну потребу у перегляді депозитної політики банку у бік збільшення її гнучкості, адаптивності та інноваційності. При цьому депозитну політику комерційного банку слід розглядати як стратегію і тактику щодо залучення коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективніших їх комбінацій. Тому оптимізація депозитної політики банку є складним багатофакторним завданням, основою вирішення якого має бути врахування інтересів економіки країни в цілому, комерційного банку як суб'єкта економіки, клієнта й персоналу банку зокрема.

Однак, принциповим є формування чіткого розуміння самої сутності депозитної політики. Наявні наукові та практичні підходи до тлумачення сутності депозитної політики свідчать про доволі широке трактування даного терміну. Найпоширенішим трактуванням сутності депозитної політики є розуміння її як однієї зі складової процесу управління діяльністю банку. Однак, такий підхід не дає розуміння сутності відповідного складного

процесу щодо формування, управління та оцінки ефективності управління депозитним портфелем банку.

Відповідно метою даного дослідження є критичний аналіз існуючих підходів до розуміння сутності депозитної політики комерційного банку та формулювання власного бачення цієї категорії.

Значна увага учених приділяється проблемам формування, реалізації, управління та вдосконалення депозитної діяльності. Серед вітчизняних науковців, які займаються дослідженням цієї проблеми, виділемо таких: М. Алексеєнко, О. Бартош, Л. Поречкіна, Т. Башинського, О. Дзюблюка, Р. Герасименко, М. Ігнатишин, М. Вознюк, О. Золотарьової, В. Кириленко, В. Коваленко, С. Шульков, Н. Кожель, Р. Кучернко, Р. Лаврова, Н. Шульги та багатьох інших.

Існує трактування депозитної політики у теоретичному аспекті. Так, на думку В. М. Кириленко, депозитна політика являє собою концепцію організації депозитних відносин, постановку завдань в області залучення ресурсів, а також проведення практичних заходів для її реалізації [11]. Л. Поречкіна визначає депозитну політику як стратегію й тактику банку по залученню коштів вкладників і інших кредиторів, і визначенню найбільш ефективної комбінації таких джерел. При цьому автор розглядає депозитну політику банку у вузькому змісті, як невід'ємну частину кредитної політики банку в цілому [12]. Даний підхід дозволяє розглядати кредитну і депозитну політику банку як єдину родову основу [13].

З практичної точки зору М. Вознюк під депозитною політикою в широкому змісті розуміє діяльність банку, пов'язану із залученням коштів вкладників і інших кредиторів, а також визначенням (регулюванням) відповідної комбінації джерел коштів. У вузькому змісті - це дії банку, спрямовані на задоволення потреби самого банку в ліквідності шляхом активного вишукування й залучення коштів, у тому числі й запозичених [14].

Суть депозитної політики О. Бартош та С. Шульков пропонують розглядати як у широкому, так і у вузькому значенні. У широкому –

депозитна політика комерційного банку характеризується як стратегія і тактика банку при здійсненні ним діяльності щодо залучення ресурсів з метою повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом [15].

Можна зробити висновок про неоднозначність депозитної політики, опираючись на основні підходи до її визначення.

Депозитна політика може розроблятися як на рівні держави (на макрорівні), так і на рівні окремого банку (на мікрорівні).

Депозитна політика на макроекономічному рівні здійснюється через НБУ і являє собою сукупність заходів, які здійснюються центральним банком і спрямовані на регламентування правил оформлення депозитів (вкладів) у банках, а також у небанківських грошово-кредитних установах.

На мікроекономічному рівні роль депозитної політики проявляється у забезпеченні стабільності та стійкості банку, його рентабельності, ліквідності і надійності, а також адекватності його діяльності потребам клієнтів.

Наступними основними положеннями визначається необхідність і значна роль ефективного управління депозитною політикою банку:

- По-перше, ефективно організована депозитна політика є вагомим фактором фінансового стану банку, його стабільності, передумовою досягнення платоспроможності і надійності.

- По-друге, ефективне управління залученими і позиченими коштами забезпечує ліквідність та фінансову рівновагу банку в процесі його стратегічного розвитку. Темпи цього розвитку, фінансова сталість значною мірою визначаються тим, наскільки різні види депозитів синхронізовані між собою за об'ємами й часом. Високий рівень синхронізації забезпечує суттєве прискорення реалізації стратегічних цілей розвитку банку.

- По-третє, ефективному управлінню депозитною політикою сприятиме використання запропонованого інтегрального показника, що дає змогу оцінювати основні напрямки депозитної політики з урахуванням ризикованості активних операцій банку [16].

Таким чином, комплексний аналіз депозитної політики банку є інформаційною передумовою для прийняття рішень, а також аналітичним забезпеченням для узагальнення та оцінки результатів реалізації депозитної політики.

Спираючись на специфіку депозитної політики основною метою її здійснення, на думку більшості дослідників, є залучення як можна більшого обсягу депозитних ресурсів за найнижчою ціною. Досягнення цієї мети фактично сприятиме створення необхідних передумов і для досягнення основної мети діяльності будь-якого банку – одержання максимального прибутку.

Також варто зазначити, що немає єдиної депозитної політики для всіх банків. Кожен банк визначає свою власну депозитну політику з огляду на економічну, політичну, соціальну ситуацію в регіоні своєї діяльності. Якщо банк не має депозитної політики, або має депозитну політику невисокої якості, або не зміг довести її основні положення до відома конкретних виконавців, ставлячи тим самим під сумнів можливість її реалізації, значно підвищується сукупний ризик його діяльності [13].

Депозитний портфель – одна з важливих складових ресурсної бази банківських установ. Під депозитним портфелем розуміють сукупність грошових коштів на депозитних рахунках клієнтів, залучених на договірній основі банком. Формування депозитного портфеля – безперервний циклічний процес, що складається з таких етапів [17]:

- аналіз (дослідження «поведінки» грошових коштів на рахунках клієнтів);
- планування (орієнтація залучення коштів клієнтів на пріоритетні депозитні рахунки);
- робота по залученню клієнтів (реалізація нових продуктів, гнучка цінова політика та індивідуальний підхід до клієнтів);
- контроль.

Від ефективності вибору підходів до управління депозитним портфелем залежать найважливіші показники діяльності банківської установи, а саме прибутковість та ліквідність, що безпосередньо впливає на стабільність банку і його здатність до проведення активних операцій.

Механізмом управління депозитним портфелем банку – є обґрунтована та гнучка система стратегічних і тактичних управлінських рішень та відповідних їм заходів щодо визначення складу та технології залучення банком депозитних ресурсів за умови забезпечення високого рівня його конкурентоспроможності, прибутковості та ліквідності.

Від розробки науково-обґрунтованої банківської стратегії, включаючи планування депозитної політики залежить стабільність функціонування банківських установ. Це в основному пов'язано з тим, що основу ресурсної бази банку становлять залучені кошти у процесі здійснення депозитної діяльності, а складові ресурсної бази банку становлять його депозитний портфель.

Сьогодні українські банки шукають оптимальний варіант для формування банківських ресурсів. З точки зору стабільності ресурсної бази та діяльності банку в цілому необхідно, щоб більша частина його ресурсів складалася із строкових вкладів. На жаль, в контексті нестабільної економіки в Україні рівень недовіри вкладників щодо формування строкових вкладів зростає. Хоча, на думку вітчизняних експертів, значний потенціал грошових коштів знаходиться «на руках» населення, він становить значну частину грошового обігу і може бути розміщеним в комерційних банках України [18].

Далі розглянемо чотири, на нашу думку, доцільних підходи до управління депозитним портфелем та депозитними ресурсами банку.

Рис. 1.7 - Підходи до управління депозитними ресурсами банку

Одним з підходів – є логістичний підхід. Розглянемо запропоновану реалізацію логістичної схеми управління депозитними ресурсами в процесі впровадження заходів щодо системи стимулювання залучення коштів клієнтів на рис. 1.7. «За логістичним підходом керуючий вплив здійснюється з боку єдиної логістичної системи управління до окремих стадій банківської діяльності» [19].

Рис 1.7 - Логістичний підхід щодо управління залученими депозитними ресурсами банку. Складено на основі джерела [19]

Використання банками логістичного підходу щодо організації управління депозитними ресурсами надає такі основні переваги:

- створення передумов задля підвищення ефективності банківської діяльності за рахунок управління на всіх етапах від залучення до розміщення залучених ресурсів та сприймання логістикою фінансових та інформаційних потокових процесів у взаємозв'язку,

- сприяння визначенню необхідного та достатнього розміру капіталу задля підтримки достатнього рівня ліквідності та оптимального рівня регулятивного капіталу [20].

Підвищення ефективності діючої банківської депозитної політики є основним результатом впровадження даного підходу з управління залученими депозитними ресурсами банку. Чітка послідовність дій є дуже важливою. Щодо управління загальними ресурсами банку, розробки та функціонування ґрунтуються згідно принципів економічної доцільності та узгодженості тактичних та стратегічних цілей.

Застосування комплексного підходу в управлінні депозитними ресурсами банку можливе лише, за умови чіткої взаємодії розглянутих нижче описаних підрозділів банку які чітко виконують функцій фінансового менеджменту.

- до суб'єктів тактичного рівня управління депозитними ресурсами банку належать окремі комітети, департаменти, управління, відділи (наприклад комітет з управління активами та пасивами, підрозділи які займаються маркетинговою діяльністю, служба внутрішнього аудиту, планово аналітична служба, служба фінансового контролю, казначейство, управління депозитних операцій;

- до оперативного рівня управління депозитними ресурсами банку, належать менеджери та службовці банку які виконують завдання та основні функції депозитної політики банку [21].

В свою чергу, стратегічні підходи до управління залученими ресурсами банківської установи включають заходи, які направлені на закріплення його

позицій на депозитному ринку, враховуючи вплив всіх зовнішніх чинників, які створюють зовнішнє середовище для діяльності банку.

Тактичні підходи до управління депозитними ресурсами банку включають заходи які направлені на покращення внутрішньої організації депозитної роботи, а саме підвищення кваліфікації роботи персоналу банку, який займається депозитними операціями; пошук нових інноваційних форм роботи з клієнтами, враховуючи інтернет-технології; вдосконалення правил та порядку здійснення депозитних договорів; зменшення ймовірності ризику тощо [22].

При розробці депозитної політики головним завданням банківської установи має стати чітке розуміння того, які переваги має саме цей банк і чому клієнт повинен заощадити саме в цей банк. Також необхідно зазначити, що за своєчасною сплатою депозиту в повному обсязі; строковістю депозитів; обмеженням у розмірах депозиту - здійснюється управління залученими ресурсами.

Висновки до розділу 1

В результаті дослідження теоретико-методичних основ управління депозитним портфелем комерційного банку, досліджено сутність та процеси управління депозитним портфелем банку. Встановлено, що принципи депозитної політики використовуються як в грошово-кредитній політиці Національного банку України на макрорівні, так і на мікроекономічному рівні окремо взятої банківської установи. Досліджена мета депозитної політики. Про це можна сказати, що задоволення потреб ліквідності банку вирішується шляхом активного вишукування позикових коштів у міру необхідності. Як наслідок, розширюються можливості одержання прибутку, але, як правило, це зв'язано і з ризиком, якому варто враховувати (в

основному це співвідношення між залученими коштами і депозитами, які можна одержати при використанні депозитів).

Аналіз нормативно-правової бази України щодо діяльності банків на ринку депозитів, було зосереджено на процесах регулювання. Відкриття і закриття поточних та вкладних (депозитних) рахунків вкладникам у національній та іноземній валюті або банківських металах здійснюються в порядку, установленому нормативно-правовим актом Національного банку з питань відкриття і закриття рахунків клієнтів банків. Стосовно договорів банківського вкладання, можна сказати, що банк зобов'язаний укласти договір банківського рахунку з вкладником, який звернувся з пропозицією відкрити рахунок на оголошених банком умовах, що відповідають закону та банківським правилам.

Проведено порівняльний аналіз методичних підходів до управління депозитним портфелем. Зокрема було розглянуто такі підходи до управління депозитним портфелем та депозитними ресурсами: логістичний, комплексний, системний та тактичний підходи.

Традиційно підходи базуються на дотриманні нормативів ліквідності та платоспроможності комерційних банків.

Зазначимо, що сприятливі умові та різноманіття додаткових послуг поряд з депозитними операціями потрібні для того щоб залучати в необхідному обсязі кошти від громадян та підприємств. Взаємодія з іншими напрямками банківського бізнесу є ефективною роботою в розробці нових депозитних продуктів, вона не тільки допоможе налагодити внутрішньобанківські взаємозв'язки, але і надасть можливість кожному фахівцю підвищити свою кваліфікацію в банківській справі. Банківським установам необхідно звернути увагу на ефективне депозитне залучення коштів, оскільки приплив депозитів забезпечує банківським установам необхідну ресурсну базу, і є тим джерелом, завдяки якому банківський бізнес існує.

Таким чином з метою підвищення ефективності управління депозитним портфелем комерційного банку необхідно провести подальший аналіз результатів діяльності АТ КБ Приватбанк за звітні періоди, удосконалити методичні підходи до управління депозитним портфелем комерційного банку та визначити цільові параметри моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку та його прогностична оцінка.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ЗА 2019-2021 РР.

2.1. Загальна характеристика діяльності АТ КБ «Приватбанк» та позиція банку на ринку депозитів України за 2019-2021 рр.

Сучасні тенденції розвитку національної економіки відображають процес переходу до інтенсивного розвитку банківської системи, зокрема, усе більше розширення сфер діяльності банків. Це пов'язано зі зростаючим рівнем конкурентної боротьби між банками, а також посиленням ролі небанківських посередників фінансового ринку. Зі збільшенням конкуренції банки починають покращувати та збільшувати кількість наданих послуг для задоволення потреб клієнтів.

АТ КБ Приватбанк є найбільшим за розмірами активів український банк і лідер роздрібного банківського ринку України орієнтований перш за все на платіжні операції для населення та юридичних осіб усіх форм власності. Розширення міжнародної діяльності Приватбанку відбувається на основі широкого впровадження довірчих операцій. Крім того, банк активно впроваджує та розвиває факторингові, форфейтингові послуги, лізинг тощо.

АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком з стратегічним напрямом діяльності на роздрібний сегмент, активно пропонуючи послуги для малого та середнього бізнесу та корпоративного сектору. Держава в особі Кабінету Міністрів України - є єдиним акціонером банку, якому належить 100% акцій банківської установи. У 2021 році виповнилося рівно 5 років з моменту переходу АТ КБ «ПриватБанк» у власність держави.

АТ КБ «ПриватБанк» здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України з березня 1992 року. У 2021 році банк мав 26 філій та 1690 функціонуючих відділень на території України і філію на Кіпрі.

Банк спочатку був зареєстрований як комерційний банк у формі товариства з обмеженою відповідальністю та реорганізований у закрите акціонерне товариство у 2000 році. У 2009 році Банк змінив свою організаційно-правову форму на публічне акціонерне товариство, у якому відповідальність акціонерів обмежена кількістю акцій, що їм належать.

Банк у своїй діяльності керується Законом України «Про банки та банківську діяльність», Законом України «Про акціонерні товариства», Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок», іншим чинним законодавством України.

На підставі ліцензії Національного банку України АТ КБ «Приватбанк» здійснює наступні банківські операції:

- 1) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;
- 2) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;
- 3) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

За наявності банківської ліцензії Банк має право без отримання письмового дозволу здійснювати такі операції та угоди:

- 4) надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;
- 5) придбання права вимоги на виконання зобов'язань в грошовій формі за поставленні товари чи надані послуги, беручи на себе ризик виконання таких вимог та приймання платежів (факторинг);
- 6) лізинг;
- 7) послуги з відповідального зберігання та надання в оренду сейфів для зберігання цінностей та документів;
- 8) випуск, купівлю, продаж і обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів;

9) випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток;

10) надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій [44].

За своєю організаційно-правовою формою банк є відкритим акціонерним товариством.

Організаційна структура управління АТ КБ «Приватбанк» показана на рис. 2.1.

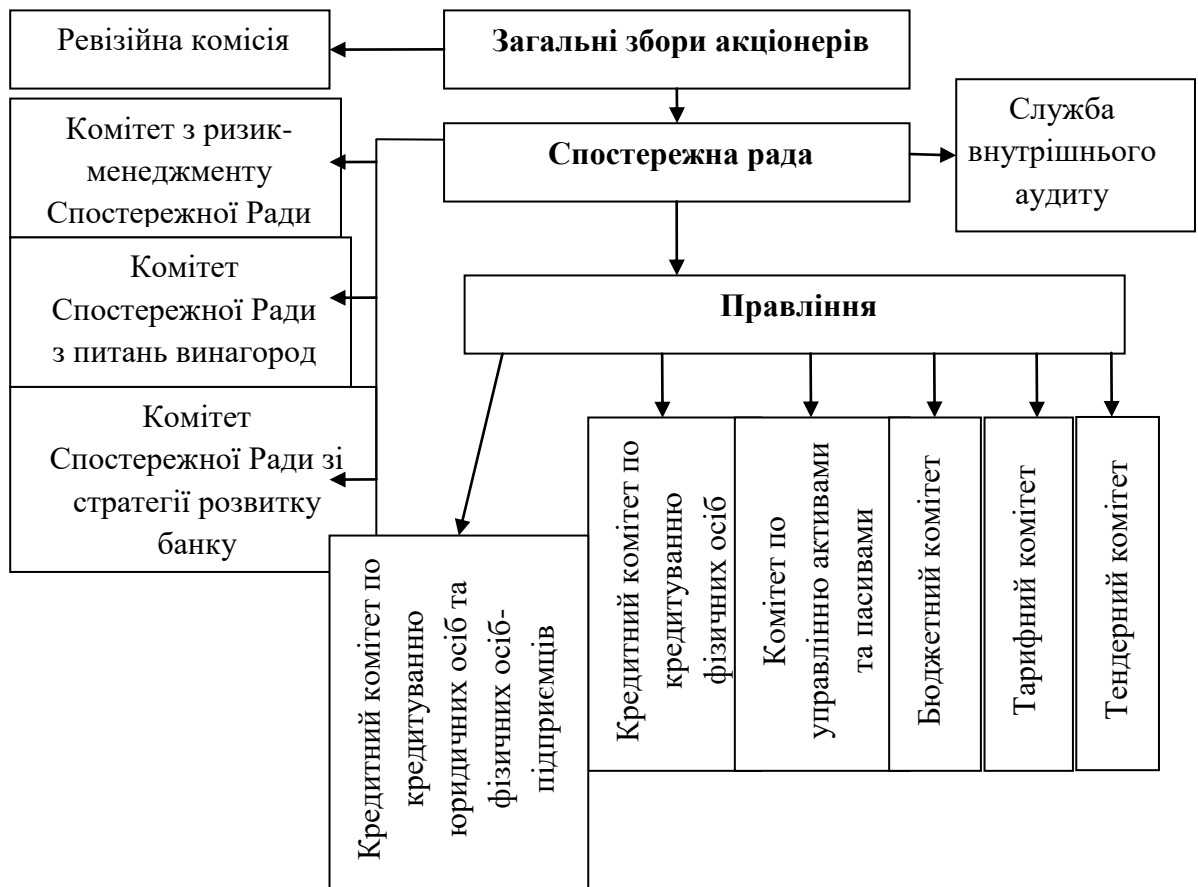

Рисунок 2.1 - Організаційна структура управління АТ КБ «Приватбанк»
Створено на основі джерела [46]

Важливо відмітити, що основу ресурсної бази банківської установи складають кошти фізичних осіб в національній валюті, із значною часткою поточних рахунків корпоративних клієнтів.

Різні номінації різних міжнародних агентств підтверджують визнання результатів діяльності банківської установи. У 2020 році АТ КБ «ПриватБанк» увійшов до десятки кращих банків Центральної та Східної Європи отримавши номінацію «CEE's best bank transformation» за версією одного з найавторитетніших економічних видань британського Euromoney. Крім того, досліджуваний банк став першим серед вітчизняних банків, який увійшов в рейтинг кращих банків регіону за всю історію «Euromoney's Awards for Excellence», а також однією з небагатьох локальних банківських установ, яка була включена в регіональний рейтинг разом з провідними американськими та європейськими банківськими установами.

Протягом всього часу існування приділяється значна увага сферам досліджень та впровадження інноваційних технологій, а саме спрямованість зусиль на розробку нових банківських продуктів та підвищення доступності сервісів для клієнтів банку. Саме тому, АТ КБ «ПриватБанк» визнаний найкращим вітчизняним цифровим банком 2021 року в рейтингу World's Best Digital Banks (американський журнал Global Finance), до цього рейтингу входять найбільш інноваційні банківські установи країн Америки, Європи, Азії та Африки.

Потужна транзакційна платформа Приват24, є одним із зручних плюсів комерційного банку «ПриватБанк». Вона дозволяє ефективно обслуговувати операції з ведення рахунків як фізичних так і юридичних осіб та зумовлює високий рівень комісійних доходів. Оскільки банк має розгалужену мережу відділень, банкоматів та терміналів самообслуговування, то саме це дозволяє, надавати послуги на всій території країни клієнтам різних сегментів.

Не дивлячись на досягнуте, ПриватБанк не зупиняється в розвитку своїх інноваційних технологій. Протягом всього 2020-2021 року банк старався розробляти і впроваджувати нові інноваційні продукти, а саме: запустив перші в Україні біометричні платіжні POS-термінали з технологією FacePay24, впровадив можливість платежів в чат-ботах популярного месенджера Viber, разом з SM POS та UKey розпочав впровадження

програмних РРО для бізнесу (комплексне рішення в одному пристрої, яке поєднує сучасний мобільний POS-термінал з платіжними функціями, касовий апарат та систему обліку товарів), використовуючи інтернет-еквайрінг LiqPayю. Також першим на вітчизняному банківському ринку відкрив випуск платіжних карток міжнародної системи UnionPay International, а в листопаді 2020 року запусив онлайн сервіс підписки та керування постачальниками комунальних послуг [29]. За АТ КБ «ПриватБанк» спостерігається постійний розвиток мереж терміналів та банкоматів, але це не тільки збільшення їх кількості, а також оновлення самих пристрої та їх програмного забезпечення

«Приватбанк є визнаним лідером вітчизняного ринку платіжних карт. На сьогоднішній день банком випущено більше 9,6 мільйона пластикових карт (36% від загальної кількості карт, емітованих українськими банками). У 45 мережі обслуговування пластикових карт банку працює 3 142 банкомати, пластикові карти банку приймають до оплати понад 16,6 тисяч торгово-сервісних точок по всій Україні. Наявність широкої мережі обслуговування карткових продуктів дозволяє Приватбанку активно впроваджувати послуги по автоматизованій видачі корпоративним клієнтам заробітної плати з використанням пластикових карт. Приватбанк також є лідером на ринку послуг фізичним особам» [38].

Приватбанк відкриває фізичним особам поточні рахунки в національній і іноземній валютах для проведення розрахунків з іншими фізичними і юридичними особами згідно чинному законодавству України, а також для зберігання на них грошових коштів.

Відкривши поточний рахунок в Приватбанку, клієнт має можливість отримати банківські послуги, що надаються фізичним особам, а саме:

- отримання готівкових коштів, що поступили на поточний рахунок в безготівковій формі;
- здійснення переказів грошових коштів в безготівковій формі за надані послуги (в т.ч. комунальні);
- за придбані на підприємствах торгівлі товари;

- просто родичеві на його поточний рахунок.

Мають змогу, відкрити поточний рахунок в іноземній валюті, таким чином клієнт може отримувати перекази з-за кордону, а також здійснювати перекази родичам, які тимчасово виїхали за межі України на навчання або у приватних справах або постійно проживають за кордоном

Найважливіші стратегічні напрямки і задачі банку:

- 1) Нарощування портфеля платіжних карт «Універсальна» та доведення до більшого охоплення населення.
- 2) Збільшення кількості карт за зарплатним проектом для бюджетних і комерційних підприємств.
- 3) Перехід на спрощений продуктовий ряд і універсальну технологію обслуговування депозитів.
- 4) Утримання на обслуговуванні клієнтської бази «Малого і Середнього бізнесу».
- 5) Збільшення охоплення VIP-клієнтів активними послугами.
- 6) Поширення навчальних транзакцій на операції фізичних і юридичних осіб.
- 7) Утримання параметрів кредитних портфелів відповідно до затверджених стратегічними показниками ризик-апетиту.
- 8) Зниження частки негативних оцінок клієнтів.
- 9) Підвищення індексу чистої лояльності співробітників [1].

Сьогодні обсяг готівки у населення є значним, з цього свідчить, що першим етапом співпраці банку і клієнта є відкриття депозитних вкладів. Такі взаємовідносини дозволяють зацікавити клієнта в отриманні подальших послуг. Проведення банками раціональної депозитної політики, сьогодні, обмежуються зовнішніми та внутрішніми факторами: рівнем економічної активності; інфляційними очікуваннями, іміджем банку на ринку. Задовольнити потреби клієнтів у різноманітних послугах, поліпшити якість обслуговування, підвищити зацікавленість фізичних осіб у розміщенні своїх

коштів на депозитних рахунках у банку, дозволить розвиток новітніх банківських технологій [23, с. 129].

«Проводячи послідовну політику зміцнення стабільності банку й удосконалювання якості обслуговування, Приватбанк вважає одним із пріоритетних напрямків своєї роботи розвиток комплексу сучасних послуг для індивідуального клієнта. На сьогоднішній день банк пропонує громадянам України більше 150 видів найсучасніших послуг, серед яких поточні, вкладні операції, карткові продукти, різноманітні програми споживчого кредитування, здійснювані в партнерстві із провідними вітчизняними торговельними, ріелтерськими компаніями й автовиробниками. Приватбанк є вповноваженим Урядом України банком по виплаті пенсій і соціальної допомоги громадянам, а також виплаті компенсацій жертвам нацистських переслідувань. Національна мережа банківського обслуговування Приватбанку, що включає в себе 2240 філій і відділень по всій Україні, дозволяє будь-якому клієнтові одержати найвищий рівень обслуговування практично в будь-якій крапці країни» [25].

2.2. Аналіз виконання основних нормативів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 рр.

Підсумовуючи результати діяльності за 2021 рік, можна зробити висновок, що АТ КБ «ПриватБанк» поповнив державний бюджет більш ніж на 11 млрд гривень податків і зборів, це результат трансформації банківської установи, яка почалася після націоналізації. Адже до переходу в державну власність, банк не дуже охоче платив податки та збори, займаючи місце в кінці другого десятка платників податків.

Аналізуючи діяльність АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 роках, насамперед зупинялась на показниках активів банку, зобов'язаннях та фінансових результатах.

Коли коронакриза негативно впливає на економіку та фінансовий ринок України, то банківський сектор також суттєво відчуває труднощі і безпосередньо АТ КБ «ПриватБанк». Карантин та обмеження пов'язані з ним, призводять до зниження ділової активності та платоспроможності суб'єктів господарювання, підривають економічні зв'язки між підприємствами, також, зменшують попит на продукцію, збільшують безробіття і доходи населення тощо. І зрозуміло, що всі ці наслідки пандемії також негативно позначилися на результатах діяльності АТ КБ «ПриватБанк». Зниження платоспроможності підприємств та доходів населення негативно вплинуло на якість кредитного портфеля банку, тому банк вживає заходів з реструктуризації заборгованості своїх клієнтів.

Не дивлячись на складну ситуацію на фінансовому ринку АТ КБ «ПриватБанк», завдяки обраній стратегії розвитку, є провідним банком серед серед основних вітчизняних конкурентів та продовжує якісно надавати банківські послуги на міжнародному рівні з врахуванням інноваційних технологій.

Аналізуючи діяльність АТ КБ «ПриватБанк» у 2019-2021 роках, насамперед потрібно зупинитись на показниках активів банку, зобов'язаннях та фінансових результатах.

Таблиця 2.1 – Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Показники	Сума тис. грн.		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Грошові кошти та їх еквіваленти	28 601 098	27 029 630	28 117 656
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	84 680 230	100 749 834	93 096 372
Кошти в інших банках	17 803 067	23 653 430	25 839 685
Кредити та заборгованість клієнтів	61 033 321	56 805 050	70 193 030
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	66 601 740	119 196 100	129 074 136

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	27 918 084	27 417 600	26 319 531
Інвестиції в асоційовані й дочірні компанії	154 605	30 243	30 243
Інвестиційна нерухомість	3 378 927	2 933 203	1 989 030
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	2 256 929	6 659 887	9 977 735
Відстрочений податковий актив	18 000	18 000	0
Основні засоби та нематеріальні активи	6 480 513	7 641 977	7 362 230
Інші фінансові активи	12 560 750	12 329 640	13 429 096
Інші активи	2 618 680	2 474 927	1 827 925
Усього активів	314 105 943	386 939 000	407 256 669

Систематизовано та складено на основі джерела [49]

З аналізу балансованих звітів банків, які подано на сайті НБУ [49] можна зробити висновок, що активи АТ КБ «ПриватБанк» у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 72 833 631 тис. грн. , а у 2021 році порівняно з 2020 роком зросли на 20 317 669 тис. грн.

У 2020 році зростання загальної суми активів спостерігається за рахунок наступних статей: «Кошти в інших банках» на 5 850 363 тис. грн., «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» на 52 594 406 тис. грн.. У 2021 році порівняно попереднім роком зростання загальної суми активів банку спостерігається найбільше за рахунок статей: «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід» на 9 878 036 тис. грн., «Кошти в інших банках» - на 2 186 255 тис. грн., «Кредити та заборгованість клієнтів» - на 13 387 980 тис. грн., а також за рахунок статті «Грошові кошти та їх еквіваленти» - на 1 088 026 тис. грн..

Коли коронакриза негативно впливає на економіку та фінансовий ринок України, то банківський сектор також суттєво відчуває труднощі і безпосередньо АТ КБ «ПриватБанк». Карантин та обмеження пов'язані з ним, призводять до зниження ділової активності та платоспроможності

суб'єктів господарювання, підривають економічні зв'язки між підприємствами, також, зменшують попит на продукцію, збільшують безробіття і доходи населення тощо. І зрозуміло, що всі ці наслідки пандемії також негативно позначилися на результатах діяльності АТ КБ «ПриватБанк». Зниження платоспроможності підприємств та доходів населення негативно вплинуло на якість кредитного портфеля банку, тому банк вживає заходів з реструктуризації заборгованості своїх клієнтів.

Не дивлячись на складну ситуацію на фінансовому ринку АТ КБ «ПриватБанк», завдяки обраній стратегії розвитку, є провідним банком серед серед основних вітчизняних конкурентів та продовжує якісно надавати банківські послуги на міжнародному рівні з врахуванням інноваційних технологій.

Проаналізуємо динаміку пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2021 роки

Статті пасивів	Сума тис. грн.		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Кошти отримані від НБУ	7 720 807	0	0
Кошти банків	201 143	2 243	2 532
Кошти клієнтів	231 386 000	309 536 166	321 705 423
Боргові цінні папери, емітовані банком	2 228	0	2 427
Інші залучені кошти	285 096	340 323	328 330
Відстрочені податкові зобов'язання	139 318	163 888	159 146
Резерви під зобов'язання	2 362 996	10 687 483	3 650 326
Інші фінансові зобов'язання	13 682 046	8 591 292	10 617 547
Інші зобов'язання	3 599 573	4 556 324	3 949 108
Субординований борг	197 372	235 607	227 303
Усього зобов'язань	259 577 012	334115653	340642144

Продовження табл. 2.2

1			
Власний капітал			
Статутний капітал	206 059 744	206 059 744	206 059 744
Емісійний різниці	22 690	22 690	22 690
Резервні та інші фонди банку	6 850 446	8 480 907	9 696 019
Резерви переоцінки	11 514 788	9 925 331	8 082 924
Непокритий збиток	-169 918 737	-171 664 752	-157 246 851
Власний капітал	54528931	52823921	66614525
Усього зобов'язання та власний капітал	314105943	386939574	407256669

Систематизовано на основі джерела [49]

Виходячи з джерел [27, 28, 29, 49], пасиви АТ КБ «ПриватБанк» протягом 2019-2021 років змінювалися не однозначно: у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 72833631 тис. грн; у 2021 році порівняно з 2020 роком також зросли на 20317095 тис. грн.

За підсумками 2020 року АТ КБ «ПриватБанк» має достатній рівень капіталу. Насамперед оскільки, регулятивний капітал банку у 2020 році становить 35,3 млрд грн,. Також, необхідно відмітити, що всі нормативні показники ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» значно перевищують норми, встановлені Національним банком України, а саме коефіцієнт покриття ліквідністю складав 278,23% за всіма валютами та 218,18% в іноземній валюті при встановленому центральним банком нормативу значені не менше 100% [29].

«АТ КБ «ПриватБанк» є одним з лідерів банківського ринку України за динамікою портфеля депозитів фізичних осіб з часткою ринку 25% у 2020 році. З 2020-2021 році банк постійно працював над диверсифікацією клієнтської бази, передусім шляхом залучення нових клієнтів з приватного сектора економіки (понад 680 нових клієнтів)» [29].

Зростання пасивів АТ КБ «ПриватБанк» у 2021 році спостерігалось за рахунок – зростання сум за статтями «Кошти клієнтів» на 12 169 257 тис. грн, «Резерви та інші фонди банку» – на 1 215 112 тис. грн.

Негативним наслідком фінансової кризи для АТ КБ «ПриватБанк» є значна сума нерозподіленого збитку, який спостерігався протягом 2019-2021 років, у 2019 році він зменшився і дорівнював – 169918737 тис. грн, у 2020 році знову збільшився - 171664752 тис. грн., у 2021 році він знову зменшився та складає – 157246851. Таким чином, можемо сказати, що протягом всього аналізованого періоду власний капітал банку зменшувався на суму непокритого збитку, що в свою чергу знижувало платоспроможність і фінансову стійкість банку.

Наміром АТ КБ «ПриватБанк» є продовження реалізації стратегії зростання бізнесу з акцентом на розширенні роздрібно, малого та середнього бізнесу. Через надзвичайні події, насамперед пов'язані з поширенням коронавірусу COVID-19, прогнозування та уточнення планових значень цільових показників розвитку наразі опинилось у стані паузи, які мають вплив зокрема на макроекономічне середовище. Повернення до штатного режиму планування, в тому числі стратегічного, очікується в міру стабілізації ситуації в світі.

Фокусом АТ КБ «ПриватБанк» є кілька ключових напрямів, покликаних вирішити стратегічні напрями розвитку банківської установи на перспективу:

- продовжити реалізацію стратегії зростання бізнесу з акцентом на розширенні роздрібно, малого та середнього бізнесу;
- продовжити подальшу централізацію процесів функціонування мережі банку, яка уможлиблює економію коштів у частині операційних витрат;
- посилити подальший інноваціо-технологічний розвиток банку, спрямований на діджиталізацію та автоматизацію процесів обслуговування клієнтів;
- зменшити обсяги непрацюючих кредитів;

– збільшити масштаби та обсяги операцій з клієнтами, пов'язаними з одержанням комісійних доходів, оскільки саме вони є найбільш ефективними;

– продовжити зростання депозитного та кредитного портфеля роздрібного бізнесу.

2.3. Оцінка депозитного портфеля банку АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 рр.

У сучасних умовах розвитку фінансового ринку важливою основою ефективної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» є формування достатнього обсягу залучених ресурсів для здійснення комерційної діяльності та отримання позитивного фінансового результату та покращення своєї конкурентоспроможності. Основним джерелом запозиченого капіталу даної банківської установи є кошти як фізичних, так і юридичних осіб. За таких умов, важливе значення відіграють обсяг, структура, види та ціна залучених ресурсів, від яких залежать можливості банківської установи підтримувати як свою ліквідність так і доходи у необхідному обсязі. Таким чином розробка та впровадження ефективної депозитної політики АТ КБ «ПриватБанк», дасть можливість досягнути оптимального поєднання взаємних інтересів як банківської установи, так і його клієнтів.

«Вклад (депозит) - це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору» [24].

Істотним елементом для оцінки економічного положення установи є огляд стану та тенденцій розвитку депозитних операцій АТ КБ «ПриватБанк». Зміна обсягів депозитних операцій банків визначається

політикою банку та рівнем конкуренції. При цьому її ефективність впливає і на інші види діяльності установи, забезпечуючи банк ресурсами для її провадження [39].

В табл. 2.3 розглянемо депозити та їх умови, які наразі надає АТ КБ «ПриватБанк».

Таблиця 2.3 – Депозити які надає АТ КБ «ПриватБанк»

Назва	Поповнення	Виплата процентів	Термін, міс.	Ставка річних	
				Без дострокового закриття	З достроковим закриттям
Стандарт	Так	Щомісяця	18 та 24	14%	-
			10-12	9%	7,5%
			6-9	8%	6,5%
			3-5	7%	5,5%
			1 та 2	-	2,5%
Джуніор	Так	Щорічно в кінці терміну, капіталізація	12	-	8,5%
Слава Україні	Так	Щомісяця	12	-	14%
Послуга накопичення «Скарбничка»	Так	При поверненні	12	-	8,5%

Систематизовано на основі джерела [50]

Вклад «Стандарт» наразі є лідером продажів, він характерний кращою % ставкою за вкладами та можливістю поповнення протягом всього строку.

Можна обрати один із 2 варіантів користування вкладом:

- 1) без можливості достроково закрити депозит;
- 2) з можливістю дострокового розірвання вкладу. При цьому ставка при оформленні вкладу буде нижчою.

Варіант повернення вкладу вибирається під час оформлення депозиту.

Проценти – є два варіанти щомісячної виплати процентів:

- безкоштовно зараховувати на картку

- додавати до суми вкладу (капіталізація), при цьому дохід за вкладом буде вищим :)

Картку для виплати процентів завжди можна поміняти на іншу або ж вибрати капіталізацію.

Поповнення - поповнити вклад можна в будь-який момент як готівкою, так і з картки ПриватБанку.

Вклад можна поповнити не тільки в будь-якому відділенні. Є ще кілька зручних способів:

- додаток «Мої вклади»;
- Інтернет-банк Приват24;
- термінали самообслуговування;
- регулярні поповнення з картки ПриватБанку;
- безкоштовний телефон 3700 [50].

Щодо регулярних поповнень - для клієнтів, які поповнюють свої вклади з карток, у нас є класний сервіс – регулярні поповнення. Достатньо один раз дати розпорядження банку, і щомісяця зазначена сума переказуватиметься з картки на вклад. Дату перерахувань ви вибираєте самі.

Про продовження на новий строк можемо сказати, що вклад продовжується автоматично. До відділення для цього ходити не потрібно. Скасувати продовження вкладу на новий строк можна за 30 днів до закінчення строку у відділенні банку або через Інтернет.

Операції за вкладом можна здійснювати через додаток «Мої вклади» чи Приват24. Ці сервіси для вкладників безкоштовні.

Щодо вкладу «Джуніор», основною характеристикою є заощадження на майбутнє дитини.

Особливостями оформлення є те, що вклад відкривається на ім'я батьків з умовою, що з певної дати в майбутньому всі права за цим депозитом автоматично перейдуть до дитини. Дані дитини зазначаються під час оформлення вкладу.

Відкрити вклад можна на користь дитини з моменту народження до 16 років. Під час оформлення дитині не обов'язково бути присутньою, до того ж депозит можна відкрити й через Приват24 [50].

Дитина повинна бути в клієнтській базі ПриватБанку. Для цього одному з батьків разом з дитиною необхідно звернутися до будь-якого відділення ПриватБанку із документами дитини:

- оригінал свідоцтва про народження;
- ідентифікаційний код, який можна отримати разом зі свідоцтвом про народження.

Контроль заощаджень каже нам про те, що вкладник повністю керує вкладом і можете здійснювати будь-які операції за ним до моменту передачі права власності дитині. Дитина має змогу отримувати всі права автоматично тільки після настання обраної вами дати. З цього моменту розпоряджатися вкладом може тільки вона [50].

Права на депозит переходять до дитини в дату, яка сама обирається в момент оформлення вкладу (цю дату буде зазначено у бланку депозитного договору). Для переходу прав за депозитом можна обрати будь-яку дату після 18-річчя дитини. Це може бути її день народження, Новий рік чи День захисту дітей.

Починаючи з цієї дати дитина може самостійно закрити депозит і отримати суму вкладу разом із сумою процентів або ж продовжити накопичувати на цьому рахунку без обмеження строку розміщення вкладу.

Повернення вкладу означає те, що закрити вклад можна в будь-який момент (до передачі прав на депозит дитині). При цьому якщо розривається вклад до закінчення чергового строку (1 рік), то проценти перераховуються за ставкою «До запитання» [50].

Дитина може закрити депозит тільки після передачі прав. У цьому випадку рахунок закривається без зниження процентної ставки.

Поповнювати рахунок можна у будь-який момент. Сума поповнення протягом календарного місяця не повинна перевищувати початкову суму й становити не більш як 50 000 грн, 3 000 дол., 3 000 євро.

Ось кілька зручних способів для поповнення:

- додаток «Мої вклади»
- вебверсія та мобільний Приват24
- регулярні поповнення з картки
- термінал самообслуговування ПриватБанку
- по телефону 3700
- у відділенні банку [50].

Для клієнтів, які поповнюють свої вклади з карток, є класний сервіс – регулярні поповнення. Достатньо один раз дати розпорядження банку, і щомісяця зазначена сума переказуватиметься з картки на вклад. Дату перерахувань і суму ви обираєте самі. До того ж ці параметри ви завжди можете змінити. У будь-який момент ви можете змінити суму та графік платежів на поповнення вкладу.

Проценти у кінці кожного строку вкладу (12 місяців) автоматично додаються до основної суми вкладу (капіталізація процентів). Такий варіант виплати процентів передбачено спеціально, щоб забезпечити максимальне зростання заощаджень до моменту передачі прав дитині. Проценти виплачуються під час повернення вкладу [50].

Щодо продовження на новий строк скажемо, що вклад відкривається на строк 12 місяців. При цьому продовжується автоматично на тих же умовах необмежену кількість разів. Для продовження у відділення ходити не потрібно. Єдине, що може змінитися після продовження вкладу, – це процентна ставка. На новий строк буде встановлено актуальну ставку, що буде діяти на цей момент.

Операції за вкладом можна здійснювати без відвідування банку.

- Єдиний спеціалізований додаток для вкладників – «Мої вклади».
- Найкращий Інтернет-банк в Україні – Приват24.

Вклад «Героям Слава» - спеціальний вклад для героїчних захисників і захисниць України.

Особливістю вкладу «Слава Героям», є те що Оформити вклад можуть військовослужбовці, які отримують від держави цільові виплати по зарплатних проектах в ПриватБанку.

Клієнт може одночасно мати один діючий вклад «Слава Героям».

Відкрити та поповнювати вклад можна з картки для виплат ПриватБанку у гривні. Максимальною сумою вкладу з урахуванням поповнень не може перевищувати 500 тис. грн.

Базовими фішками вкладу «Слава Героям» є:

Зручне керування - Поповнення вкладу та виплата коштів на картку в режимі онлайн.

Легке зняття коштів - легко знімайте потрібну вам суму без закриття вкладу, і без втрати процентів, на свою картку, або готівкою в касі Банку. При цьому % на залишок коштів будуть нараховуватися і надалі.

Проценти - проценти нараховуються з урахуванням щоденного залишку коштів на вкладі і щомісяця виплачуються на картку для виплат. Капіталізація процентів не передбачена [50].

Нефіксований термін зберігання коштів - ви самі обираєте скільки часу зберігати кошти на вкладі. Наприклад, це можуть бути 2 дні, місяць, а може й рік.

Послуга накопичення «Скарбничка» характерна простотою сервісу накопичень та зручністю варіантів поповнення вкладу.

Детальний аналіз та оцінку депозитної політики банку доцільніше буде розпочати із оцінки кількісних показників, що характеризують її ефективність. В табл. 2.4 представлений аналіз структури залучених банком коштів в залежності від депонента.

Таблиця 2.4 - Аналіз структури депозитів АТ КБ «ПриватБанк» за депонентами за 2019-2021 роки

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	млн/грн	%	млн/грн	%	млн/грн	%
Фізичні особи	189995	78,96%	227704	72,82%	229350	70,50%
- строкові депозити	99168	41,21%	102374	32,74%	88128	27,09%
- поточні рахунки / рахунки до запитання	90827	37,75%	125330	40,08%	141222	43,41%
Юридичні особи	50448	20,97%	84748	27,10%	95711	29,42%
- строкові депозити	10626	4,42%	14813	4,74%	12487	3,84%
- поточні рахунки / рахунки до запитання	39822	16,55%	69935	22,36%	83224	25,58%
Державні організації	178	0,07%	256	0,08%	242	0,07%
Всього	240621	100,00%	312708	100,00%	325303	100,00%

Систематизовано та складено на основі джерел [27, 28, 29]

З табл. 2.4 бачимо, що найбільша концентрація депозитів спостерігається у коштах від фізичних осіб, серед яких більш вагомими є строкові депозити, але слід зазначити, що така тенденція спостерігається лише у 2019 році. У 2020 та 2021 роках поточні рахунки та рахунки до запитання (зросли на 5,66%), стали більш вагомими ніж строкові депозити (скоротились на 14,12%). Проте, незважаючи на стабільну тенденцію до росту обсягів у наступні періоди, питома вага скоротилася на 8,46%. Варто зазначити, що юридичні особи віддають перевагу більше веденню поточних чи розрахункових рахунків, що можна спостерігати в усі аналізовані роки. У цілому за аналізований період зросли на 89,72%. Питома вага інших статей не перевищувала 10%, але це не мало значного впливу на обсяги залучених депозитів.

Варто зазначити, що на початку аналізованого періоду депозитна політика АТ КБ «ПриватБанк» орієнтувалася більше на залучення клієнтів-фізичних осіб, що передбачало акцент не на обсяги депозитів, а на їх

кількість. У процесі, можемо спостерігати зміну політики на позиціонування депозитних послуг для юридичних осіб. Перш за все, це було спричинено необхідністю зменшити рівень диверсифікованості ресурсів для поліпшення ефективності управління ними.

Додатково, доцільно провести аналіз структури депозитів за галузями економіки, що дозволить визначити концентрації у залучених коштах. Статичні дані наведені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Структура депозитів АТ КБ «ПриватБанк» за галузями економіки за 2019-2021 роки

Показники	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	млн/грн.	%	млн/грн.	%	млн/грн.	%
Фізичні особи	189995	78,96%	227704	72,82%	229350	70,50%
Сфера послуг	20285	8,43%	37075	11,86%	39337	12,09%
Виробництво	12367	5,14%	19963	6,38%	22831	7,02%
Торгівля	12265	5,10%	19093	6,11%	22219	6,83%
Сільське господарство	1925	0,80%	3420	1,09%	4583	1,41%
Транспорт та зв'язок	1777	0,74%	2632	0,84%	3218	0,99%
Машинобудування	829	0,34%	1055	0,34%	1626	0,50%
Підприємства державної власності	178	0,07%	256	0,08%	242	0,07%
Інше	1000	0,42%	1510	0,48%	1897	0,58%
Всього	240621	100,00%	312708	100,00%	325303	100,00%

Систематизовано та складено на основі джерел [27, 28, 29]

Як зазначалося раніше, наявна значна концентрація щодо депозитів фізичних осіб, питома вага яких коливається на рівні 70-79%. Проте, так як вони формуються від різних контрагентів, що відрізняються за якісними характеристиками, можна вважати, що концентрація відсутня. Аналізуючи обсяги депозитів від інших контрагентів, можемо зазначити лише, що у 2020 та 2021 роках, спостерігається підвищення питомої ваги «Сфери послуг», в іншому зазначимо, що їх питома вага контрагентів не перевищує 10%. Можна спостерігати зростання обігу коштів та підвищення питомої ваги по всім аналізованам показникам. Найбільше залучених ресурсів було із сфери послуг.

Депозитна політика банку характеризується з позитивної сторони, поступове збільшення частки депозитних коштів в загальній сумі залучених ресурсів тому доказ, а це значить, що клієнти банку з кожним роком все більше довіряють свої заощадження саме досліджуваній банківській установі. Та як результат – це веде до зростання прибутковості та рівня ліквідності банку.

За аналізований період депозитний портфель АТ КБ «ПриватБанк» зростав як в цілому так і в розрізі клієнтів банку. Однак не зважаючи на пандемію у 2019-2020 роках, під час якої на діяльність банку впливало дуже багато зовнішніх негативних факторів, кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ з кожним роком зростали, це говорить про те, що банк у 2020 році приділив досить велике значення щодо роботи з юридичними особами. Депозити фізичних осіб, так само зростали протягом 2019-2021 років. Порівняно з попередніми роками вони зростали, це свідчить про ефективну депозитну політику яку проводив даний банк.

При вивченні зобов'язань важливо дослідити стан депозитної та кредитної політики банку. З цією метою передусім розраховується коефіцієнт співвідношення кредитів і депозитів. Цей коефіцієнт розраховується як відношення суми усіх активів з нормальним ризиком (дисконт, кредити та авізо) до основних депозитів. Він характеризує здатність банку залучити депозити для підтримки своїх депозитних операцій і його можливості надавати у кредит ці депозити:

$$K_{c.k.d} = \frac{K_a}{D} \quad (2.1)$$

де $K_{c.k.d}$ - коефіцієнт співвідношення кредитів та депозитів;

K_a - сума кредитів (активи з нормальним ризиком), грн.;

Д - сума основних депозитів (депозити до запитання, термінові та ощадні депозити, за винятком короткострокових та довгострокових позик грошового ринку), грн.

Для оцінки витрато-місткості депозитів розрахуємо ефективну ставку залучення коштів (табл. 2.5). Протягом 2020-2021 років вона скоротилася з 3,33% до 2,87%, або на 0,45%.

Таблиця 2.6 - Розрахунок ефективної ставки залучення коштів АТ КБ «Приватбанк»

Показник	Ум. Позначення	Од. виміру	2020	Умовне значення показника	2021	Зміна
Процентні витрати	ПВ	млн. грн.	8 002	8 982	8 982	980
Строкові Кошти клієнтів	СК	млн. грн.	240 621	240 621	312 708	72 087
Ефективна ставка	ЕС	%	3,33%	3,73%	3,87%	-0,460%

Розрахунки на основі джерела [28, 29]

Модель ефективної ставки відноситься до кратних, тому для розрахунку впливу факторів можна використати спосіб ланцюгових підстановок:

Зміна ефективної ставки за рахунок процентних витрат:

$$\Delta EC(ПВ) = EC_{ум.} - EC_{2020} = 3,73 - 3,33 = 0,4\% \quad (2.2)$$

Зміна ефективної ставки за рахунок строкових коштів клієнтів:

$$\Delta EC(СК) = EC_{2021} - EC_{ум.} = 2,87 - 3,73 = -0,86\% \quad (2.3)$$

Перевірка:

$$\Delta EC = \Delta EC(ПВ) + \Delta EC(СК) = 0,4\% - 0,86\% \quad (2.4)$$

Таким чином, зростання процентних витрат на 980 тис. грн. привело до збільшення ефективної ставки на 0,4%, а зростання строкових депозитів на 72087 тис. грн. обумовило скорочення ефективної процентної ставки на 0,86%.

Протягом 2020-2021 років він збільшився з 4,04 до 5,68, але висновок про надлишкову ліквідність буде неправомірним, оскільки в структурі активів значну питому вагу мають інвестиції в цінні папери, дочірні та асоційовані компанії. У процесі аналізу зобов'язань важливо дати оцінку обґрунтованості залучення міжбанківських кредитів на підставі розрахункового платіжного балансу та коефіцієнтів доходності.

Розглянемо у рис. 2.2 динаміку зміни процентних витрат за депозитами за аналізований період 2019-2021рр.

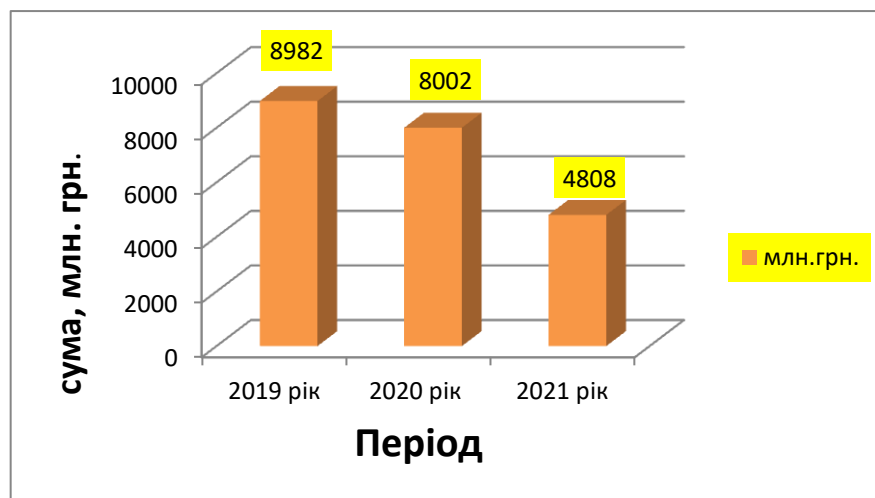

Рис. 2.2 - Динаміка зміни процентних витрат за 2019-2021 роки

Далі проведемо розрахунок та проаналізуємо ефективність депозитної політики банку за такими показниками:

- 1) Співвідношення % витрат до депозитного портфеля
- 2) % Маржа
- 3) Чистий СПРЕД

У табл. 2.7 зазначимо необхідні показники для розрахунку ефективності депозитної політики АТ КБ «ПриватБанк».

Таблиця 2.7 – Показники для розрахунків

Показники	млн. грн.		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
% доходи	33 841	33 563	35 854
% витрати	14 174	11 961	6 537
Кредити та аванси фізичним особам	19 014	17 896	17 949
Кредити та аванси юридичним особам	833	630	238
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу	1 256	1 160	1 837
Кредитний портфель	21 103	19 686	20 024
Строкові депозити фізичних осіб	8 633	7 428	4611
Строкові депозити юридичних осіб	349	574	197
Депозитний портфель	8 982	8 002	4 808

Систематизовано та розраховано на даних джерел [27, 28, 29]

Таблиця 2.8 – Розрахунок ефективності діяльності депозитної політики АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 роки

Показники	Період		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Співвідношення % витрат до ДП			
$\frac{\%p}{ДП}$	1,58	1,49	1,36
% Маржа			
$\frac{\%д - \%p}{ДП}$	2,19	2,70	6,10
Чистий СПРЕД			
$\frac{\%д}{КП} - \frac{\%p}{ДП}$	0,03	0,21	0,43

Розраховано за даними джерел [27, 28, 29]

Процентні витрати, як ми можемо спостерігати в табл. 2.8, з кожним роком поступово зменшуються, що показує нам ефективність діяльності АТ КБ «ПриватБанк» у направленні депозитів.

Щодо процентної маржи, в цілому в період аналізованого періоду вона помітно зростає, а саме з 2019 по 2021 рік, вона зросла на 3,91, що є також гарним показником ефективності діяльності банку.

Чистий СПРЕД нам каже про те, що за його допомогою маємо змогу покрити витрати, але не принесе прибутку (мінімальне значення показника 0). Ми спостерігаємо постійний зріст чистого спреда, що є також гарним показником ефективності діяльності аналізованого АТ КБ «ПриватБанк»

2.4. Аналіз позиції АТ КБ «ПриватБанк» в матриці фінансової стратегії та перспективи її поліпшення

Модель матриці формується шляхом розрахунку трьох показників діяльності: результату господарської діяльності, результату фінансової діяльності та результату фінансово-господарської діяльності (табл.2.9) [51].

Результат господарської діяльності (РГД) – це кошти, які залишаються на рахунках банку після направлення основної суми на виробництво. Якщо результат від господарської діяльності більше нуля, то банк фінансує себе за рахунок власних коштів, якщо менше – фінансування основних виробничих процесів відбувається через позичкові кошти. Формула розрахунку РГД зазначена у табл. 2.9.

Результат фінансової діяльності (РФД) визначається як зміна величини позичкового капіталу банку, яка зменшена на обсяг фінансових витрат, сплати дивідендів та податків. Якщо значення результату фінансової діяльності більше за нуль, то банк отримує додаткові кредитні фінансові ресурси, якщо менше нуля – то банк зменшує кількість позичкового капіталу, але і знижує ефективність формування капіталу.

Таблиця 2.9 – показники для розрахунку моделі матриці Франсона і Романе

Показники	Формула розрахунку
Результат господарської діяльності (РГД)	$РГД = БРЕІ + Дм - \Delta ФЕП - Ів,$ де БРЕІ – Брутто-результат експлуатації інвестицій ; Дм - Доходи від реалізації майна; $\Delta ФЕП = (ОКк - ОКп) - \Delta Кп$ – зміна фінансово-експлуатаційних потреб; Ів – інвестиційна діяльність.
Результат фінансової діяльності (РФД)	$РФД = \Delta К + Дфі - П - Вф - Д,$ де $\Delta К$ – зміна зобов'язань за рік; Дфі – процентні доходи; Вф – фінансові витрати; П – Прибуток до оподаткування; Д – виплачені дивіденти
Результат фінансово-господарської діяльності (РФГД)	$РФГД = РГД + РФД,$ де РГД – результат господарської діяльності; РФД – результат фінансової діяльності.

Далі у табл. 2.10 показано розрахунки у динаміці аналізованих років 2019-2021, а саме: додана вартість; бруто – результат експлуатації інвестиції (БРЕІ); прибутковий капітал (ПК); нетто-результат експлуатації інвестиції (НРЕІ).

Таблиця 2.10 – Розрахунки показників

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Виручка від реалізації товарів та послуг	23049	43694	42723
Матеріальні витрати підприємства на виготовлення продукції, надання послуг, виконання робіт	14815	18006	8812
Витрати підприємства на оплату послуг інших підприємств та організацій	6386	8888	11840
Товари власного споживання	10110	10729	13787
Додана вартість	11958	27529	35858
Витрати на оплату праці	7311	7683	8904
Брутто-результат експлуатації інвестицій (БРЕІ)	4647	19846	26954
Процентні виплати по позиковому капіталу	14174	11961	6537
Бюджетні платежі (податки, збори, ін.)	32609	24296	35067
Дивідендні виплати	11518	24457	24457
Прибуток по капіталу (ПК)	-53654	-40868	-39107
Витрати на оновлення основних фондів та відновлення запасів обігових коштів	429	1791	2183
Нетто-результат експлуатації інвестицій (НРЕІ)	-54083	-42659	-41290

Розрахунки за даними джерел [27, 28, 29]

На основі наступною таблиці (табл. 2.11) ми визначимо до якого квадрату матриці буде відноситися кожен із аналізованих років. А саме за допомогою розрахунків результатів господарської діяльності та результатів фінансової діяльності.

Таблиця 2.11 – Розрахунки показників

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
ОКк	62250	52825	66615
ОКп	41281	62250	52825
ΔКп	90827	125330	141222
ΔФЕП	-69858	-134755	-127432
БРЕІ	4647	19846	26954
Дм	24133	53144	14167
Ів	26074	85315	85374
РГД	72564	122430	83179
ΔК	8610	74506	4981
Дфі	33841	33563	35854
П	32609	24296	35067
Вф	14174	11961	6537
Д	11518	24457	24457
РФД	-15850	47355	-25226
РФГД	56714	169785	57953

Розрахунки за даними джерел [27, 28, 29]

Після розрахунку необхідних показників для АТ КБ «ПриватБанк» визначимо його стратегічне положення у матриці фінансової стратегії рис. 2.3.

	РФД << 0	РФД ≈ 0	РФД >> 0
РГД >> 0	1 2021 рік	4 2019 рік	6 2020 рік
РГД ≈ 0	7	2	5
РГД << 0	9	8	3

Рис. 2.3 – Матриця фінансової стратегії

Протягом аналізованого періоду комерційний банк знаходився у різних квадратах матриці.

У 2019 році АТ КБ «ПриватБанк» знаходиться у квадраті 4 «Рант'є», характеризується наявністю вільних засобів для здійснення проектів при використанні позикового капіталу. «Товариство задовольняється помірними, у порівнянні зі своїми можливостями, темпами росту обороту й підтримує заборгованість на нейтральному рівні. У такій ситуації все залежить від рівня й динаміки економічної рентабельності» [52].

У 2020 році ми спостерігаємо позитивні здвиги, а саме це перехід у 6 квадрат «Холдинг», цей квадрат характерний надлишком ліквідних засобів. Товариство перебуває у стані фінансового розквіту має фінансові можливості для фінансування не тільки свого виробничого розвитку, а й усіх інших потреб. Перехід перш за все зумовлений відсутністю заборгованістю перед національним банком України.

У 2021 році відбувся перехід у квадрат 1 «Батько родини», ця позиція в матриці характерна перш за все для великих товариств. Забезпечує ефективну господарську діяльність та має умови для фінансування свого розвитку. Таке підприємство має добрі перспективи розвитку. При цьому спостерігається нижчий темп зростання обороту за можливих, існують резерви, але не всі можливості підприємства задіюються. Зокрема, товариство зменшує заборгованість й намагається обходитися власними засобами.

У 2022 році АТ КБ «ПриватБанк», з квадрату 1 «Батько родини» має шанс переходу до квадрату 2 або 4, але лише за умов використання можливостей розвитку. Якщо ж товариство не переорієнтується, то через ряд проміжних положень є ризик переміститися в нижні квадрати.

Висновки до розділу 2

Перш за все ознайомились та надали загальну характеристику діяльності

АТ КБ «Приватбанк» та зазначили її позицію на ринку депозитів України за 2019-2021 рр. Приватбанк відкриває фізичним особам поточні рахунки в національній і іноземній валютах для проведення розрахунків з іншими фізичними і юридичними особами згідно чинному законодавству України, а також для зберігання на них грошових коштів.

Далі проведено аналіз виконання основних нормативів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 рр.. Підсумовуючи результати діяльності за 2021 рік, можна зробити висновок, що АТ КБ «ПриватБанк» поповнив державний бюджет більш ніж на 11 млрд гривень податків і зборів. З аналізу балансованих звітів банків зроблено висновок, що активи АТ КБ «ПриватБанк» у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 72 833 631 тис. грн. , а у 2021 році порівняно з 2020 роком зросли на 20 317 669 тис. грн.. АТ КБ «ПриватБанк» планує сфокусуватися на ключових напрямках які перш за все покликані вирішити стратегічні напрями розвитку банківської установи на перспективу.

Оцінили депозитний портфель банку АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 рр.. Узагальнюючи можна сказати, що управління депозитними ресурсами АТ КБ «ПриватБанк» має важливе значення в системі фінансового менеджменту даного банку, оскільки обсяг депозитних ресурсів є основним джерелом для здійснення активних операцій банку та показує наскільки населення довіряє банку.

На кінець було визначено та проаналізовано позиції АТ КБ «ПриватБанк» в матриці фінансової стратегії. Банк весь аналізований термін тримається достатньо гарно. Якщо товариство буде використовувати всі можливі умови подальшого розвитку, тоді в нього є шанс і надалі тримати високу планку.

Таким чином з метою підвищення ефективності управління депозитним портфелем комерційного банку необхідно удосконалити методичні підходи до управління депозитним портфелем комерційного банку та визначити

цільові параметри моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку та його прогностична оцінка.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

3.1. Порівняльна характеристика математичних моделей управління депозитним портфелем комерційного банку

Побудова стратегії є важливою для забезпечення зростання залучення ресурсів. Один із способів коректної побудови стратегічного плану – математичне моделювання [48]. Математичне моделювання розглядають як абстракцію реальної дійсності, в якій відношення між реальними елементами, замінені відношеннями між математичними категоріями. Ці відношення зазвичай подаються у формі рівнянь чи нерівностей, відношеннями формальної логіки між показниками, які характеризують функціонування реальної системи, що моделюється. Необхідність використання моделювання визначається тим, що багато об'єктів безпосередньо досліджувати неможливо, або це вимагає багато часу і коштів. Як відомо, є два способи побудови коректних планів:

- провести експеримент і на його основі написати план;
- на основі побудови моделі і її числової реалізації.

Математичне моделювання виробничо-організаційної діяльності комерційних банків ґрунтується на інтерпретації їх як фінансових фірм, технологія діяльності яких описується виробничою функцією [47]. При цьому нехтуємо деякими суттєвими сторонами діяльності, наприклад, управління ризиками та іншими. Проте такий підхід дозволяє вивчати принципові аспекти діяльності депозитних корпорацій: умови існування рівноваги на кредитно-депозитному ринку, розроблення заходів щодо грошової політики та банківського регулювання, вплив інституційної організації суб'єктів фінансового ринку на форми та умови конкуренції.

Серед факторів впливу дана модель виділяє два узагальнених: ліквідність і гудвіл. Приймаючи гудвіл і ліквідність за вхідні параметри моделі, сформульовано таку постановку задачі моделювання: «побудувати динамічну математичну модель діяльності банку в умовах посилення конкурентоспроможності фінансового середовища, яка б дозволила забезпечити зростання залучення ресурсів за умов ефективного розміщення при дотриманні норм ліквідності та максимізації показників фінансового стану» [53].

Для визначення ліквідності розглянуто коефіцієнт ліквідного співвідношення ресурсів розміщених до ресурсів залучених формула (3.1), та за формулою (3.2), бачимо, як описано показник гудвілу, використовуючи означення виробничого гудвілу [54]:

$$L_i = \frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} \frac{\sum_{k=1}^n K_{ki}(t)(1+p_{ki}(t)) + M_i(t)(1+p_i(t))}{\sum_{d=1}^m D_{di}(t)(1+p_{di}(t))} dt \quad (3.1)$$

$$G_i = \frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} \frac{(\sum_{k=1}^n K_{ki}(t)p_{ki}(t) + M_i(t)p_i(t) - \sum_{d=1}^m D_{di}(t)p_{di}(t) - Y_i(K(t), D(t))rN_i(t)}{\sum_{k=1}^n K_{ki}(t)p_{ki}(t) + M_i(t)p_i(t) - \sum_{d=1}^m D_{di}(t)p_{di}(t) - Y_i(K(t), D(t))} dt \quad (3.2)$$

де L_i – показник ліквідності, що відображає, наскільки видані кредити забезпечені всіма залученими депозитами (розкриває наявність незбалансованості);

$K_{ki}(t)$ – обсяг кредитів k програми, виданих i -тим банком у момент часу t ;

$p_{ki}(t)$ – процентна ставка k -тої кредитної програми;

$D_{di}(t)$ – обсяг депозитів d -тої програми, залучених банком у момент часу t ;

$p_{di}(t)$ – процентна ставка d -тої депозитної програми;

$M_i(t)$ – кошти i -го банку, розміщені на міжбанківському ринку;

$p_i(t)$ – міжбанківська відсоткова ставка.

де G_i – гудвіл, показник, який характеризує надприбуток, ділову репутацію банку, є оцінкою нематеріальної вартості банку;

$Y_i(K(t), D(t))$ – виробнича функція банку;

r – середній відсоток рентабельності в банківській сфері;

$N_i(t)$ – первісна вартість нематеріальних активів банку.

Передумовами функціонування моделі, є:

- усі фінансові операції, що здійснюються банком, зводяться до базових: кредитування і залучення коштів;

- вплив на керування грошовими потоками здійснюється через кредитні та депозитні відсоткові ставки;

- сума виданих кредитів і коштів на міжбанківському ринку не може бути більшою за суму отриманих депозитів;

- ліквідність обмежена знизу 1;

- для кожного i -го банку сума залучених коштів рівна сумі резервування, обсягу кредитів та обсягу коштів на міжбанківському ринку;

- банківська система функціонує за умови рівноваги [53].

З метою уточнення моделі виробничу функцію кредитно-депозитної діяльності банку $Y_i(K(t), D(t))$ вибрано функцію Коба – Дугласа [53]:

$$Y_i(K(t), D(t)) = B_i K_i^{\beta_i}(t) L_i^{1-\beta_i}(t), \quad (3.3)$$

де β_i – показник, який ураховує вплив кредитного портфеля на загальні витрати;

$1 - \beta_i$ – показник, який ураховує вплив депозитного портфеля на загальні витрати;

B_i – коефіцієнт технологічного прогресу банківської установи

Аналогічно, цю ж функцію Коба – Дугласа використано для конкретизації виробничої функції, що описує діяльність банку, направлену на залучення ресурсів $f(G_i(t), L_i(t))$ [53]:

$$D_i = A_i G_i^{\mu_i}(t) L_i^{1-\mu_i}(t) \quad (3.4)$$

де μ_i – показник, що враховує вплив гудвілу на залучення ресурсів;

$1 - \mu_i$ – показник, що враховує вплив ліквідності на залучення ресурсів;

A_i – коефіцієнт технології діяльності банку із залучення ресурсів засобами гудвілу та ліквідності. Дозволяє врахувати вплив зовнішніх факторів, зокрема, інфляцію, курс валют, заробітну плату та інші.

Дана модель може бути використана в роботі банків при розробленні стратегічних планів [53].

Наступною проаналізуємо функціональну модель управління депозитними ресурсами. Вона охоплює всі заходи управління залученими ресурсами, починаючи від формулювання основної мети та завдань і закінчуючи оцінкою ефективності депозитної політики та організацією контролю за її виконанням. Вона передбачає використання таких інструментів, як планування, аналіз, контроль та оцінка ефективності прийнятих управлінських рішень щодо формування оптимального обсягу депозитної бази та зниження депозитних ризиків банку.

В межах функціональної моделі управління депозитними ресурсами заходи управління умовно можна поділити на чотири етапи, проаналізуємо функцію кожного етапу.

Перший етап моделі це постановка завдань управління депозитними ресурсами у банку. Можемо сказати, що як і управління будь-яким процесом, управління депозитними ресурсами підпорядковується загальним вимогам діяльності банківської установи, тобто поєднанню ліквідності, доходності та ризику. Основними критеріями розробки депозитної політики,

на першому етапі моделі, є правильне формулювання мети та завдань для її реалізації

Другий етап аналізованої моделі це вибір оптимального варіанту депозитної політики. При виборі оптимального варіанту депозитної політики важливе місце відводиться аналізу динаміки, структури, складу залучених ресурсів та в цілому пасивних операцій банку. Здійснення депозитного аналізу необхідно проводити для виявлення впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на обсяг та структуру фінансових ресурсів.

Третім та одним із основних етапів депозитного аналізу є аналіз обсягу і структури ресурсної бази банківської установи. Це дає можливість, володіти інформацією про динаміку пасивів балансу та співвідношення власного капіталу та залученого. При цьому виявляються фактори підвищення рівня депозитного ризику для банку, а також визначаються фактори, які впливають на структуру депозитних ресурсів банку їх ціну та строковість.

Та четвертий етап, характерний для досягнення цілей оптимізації депозитного портфеля банківської установи. Для цього повинні бути розроблені й постійно вирішуватись менеджерами банківської установи наступні завдання: здійснення диверсифікації портфеля залучених депозитних ресурсів з врахуванням економічних нормативів, внутрішньобанківських лімітів та регіональних особливостей зовнішнього середовища де працює банк; кількісне визначення потреби у ліквідних засобах в поточному періоді і в прогнозованій перспективі; визначення рівня та меж допустимого ризику при залучені депозитних ресурсів банку; визначення джерел одержання депозитів як від фізичних осіб, так і від юридичних осіб із найменшими витратами.

Порівняємо між собою, ще два види моделювання - аналітичне та імітаційне. На відміну від аналітичного імітаційне моделювання знімає більшість обмежень, пов'язаних з можливістю відображення в моделях реального процесу функціонування системи, яку досліджують, динамічної взаємної обумовленості поточних і наступних подій, комплексного

взаємозв'язку між параметрами та показниками ефективності системи тощо. Хоч імітаційні моделі в деяких випадках не такі лаконічні, як аналітичні, вони можуть бути як завгодно близькими до системи, яку моделюють, і простими у використанні. Це дає змогу застосовувати імітаційне моделювання як універсальний підхід для прийняття рішень в умовах невизначеності, враховуючи в моделях навіть ті чинники, які важко формалізувати, а також використовувати головні принципи системного підходу для розв'язування практичних задач.

Наступна – це модель ефективної ставки. Для розрахунку впливу факторів використано спосіб ланцюгових підстановок. У процесі аналізу зобов'язань аналізують ефективність депозитної політики банку за такими показниками як:

- термін зберігання депозитних коштів;
- рівень осідання коштів на депозитних рахунках;
- рівень використання депозитів [55].

Розглянемо алгоритм розрахунку за кожним показником:

1. Термін зберігання депозитних коштів розраховується як відношення середнього залишку коштів на депозитних рахунках до середнього обороту по видачі вкладів [55] :

$$T = \frac{DK \cdot P}{D}, \quad (3.5)$$

де T - середній термін зберігання коштів клієнтів на депозитних рахунках, днів;

DK - середній залишок коштів на депозитних рахунках, грн.;

P - оборот по поверненню клієнтам коштів за період, грн.;

D - кількість днів у періоді.

Депозитна політика банку вважається тим ефективнішою, чим вище термін зберігання депозитних коштів.

2. Рівень осідання коштів на депозитних рахунках розраховується як відношення різниці між залишками коштів на кінець і початок періоду до загального надходження коштів на депозитні рахунки за формулою [55]:

$$P_0 = \frac{ДК_к - ДК_п}{Н}, \quad (3.6)$$

де P_0 - рівень осідання коштів на депозитних рахунках, %;
 $ДК_к$, $ДК_п$ - відповідно залишки коштів на кінець і на початок періоду, грн.;

$Н$ - оборот по надходженню коштів на депозитні рахунки за період, грн.

Чим вище цей коефіцієнт, тим ефективніша депозитна політика.

3. Коефіцієнт використання депозитів розраховується як відношення середніх залишків наданих кредитів до середніх залишків отриманих депозитів за формулою [55]:

$$K_{вд} = \frac{КР}{ДК} * 100, \quad (3.7)$$

де $K_{вд}$ - коефіцієнт використання депозитів, %;

$КР$ - середній залишок наданих кредитів, грн.;

$ДК$ - середній залишок коштів на депозитних рахунках, грн.

Якщо цей коефіцієнт перевищує одиницю, то депозитна політика банку вважається ефективною.

3.2. Визначення внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на ефективність формування та обслуговування депозитного портфелю банку

Депозитна політика банку має підлягати постійному коригуванню та оптимізації опираючись на зовнішні фактори, а також відповідно до основ

потреб вкладників і тенденцій на ринку банківських послуг. Тобто депозитна політика – не є сталою.

Відповідно, це створює необхідність визначення ефективності діючої політики, що могла б надати характеристику сильним та слабким сторонам банку, потреб його клієнтів, а також оцінити поточні та майбутні можливості щодо використання ресурсів установи для забезпечення її прибутковості за будь-яких коливань економіки [30].

Ефективність депозитної політики банку – досить багатогранне поняття, що включає в себе декілька етапів та необхідних критеріїв оцінки. Процес інтеграції оцінки ефективності, а також взаємодія та послідовність кожного із етапів, графічно представлена на рис. 3.1.

Рис 3.1 Механізм оцінки ефективності депозитної політики банку
Складено на основі джерел [31, 32]

На першому етапі - проводиться оцінка, яка здійснює аналіз організаційної оптимальності обраної депозитної політики. Вона передбачає встановлення затвердженої політики - документарне, а також перелік

методів її реалізації та створення внутрішніх регламентів банку, що регулюватимуть процедури щодо залучення фінансових інструментів. До них можна віднести:

- інструкції про порядок реалізації депозитних операцій;
- положення про депозити юридичних чи фізичних осіб.

Відповідно, перший етап оцінки ефективності буде оснований на аналізі відповідності реальної політики установи, прийнятому документарним зразком.

На другому етапі - проводиться аналіз депозитного портфелю установи, тобто, безпосередній кількісний аналіз та оцінка відхилення реальних показників від встановлених нормативів. Вона передбачає визначення бажаних значень ключових показників (наприклад, кількісні та якісні обсяги депозитних операцій, рівень їх диверсифікації, обсяги нових клієнтів, тощо) та їх порівняння із фактичними. Методика використовується протягом усього терміну провадження конкретної політики, та дозволяє оцінити її ефективність на різних етапах, а відповідно, вносити зміни для досягнення бажаного рівня показників [33, 37].

Крім того, на даному етапі, окрім порівняння фактичних та планових показників, проводиться ще і коефіцієнтний аналіз ефективності депозитної політики. Зазначимо, що коефіцієнти можуть розраховуватися як за депозитним портфелем у цілому, так і у контексті групи фінансових операцій чи за кожною окремою із них.

На третьому етапі - проводиться аналіз депозитних коштів. Тобто, проводиться співставлення фактичного значення залучених ресурсів та можливості задоволення попиту на активні операції установи. Це не лише аналіз відповідності обсягу ресурсів щодо планових показників, а й необхідність проаналізувати темпи розвитку установи, рівень попиту на кредитні послуги банку, та динаміку зміни її позицій на ринку [33, 45].

Четвертий етап - передбачає аналіз ефективності використання депозитних ресурсів, що включає як якісний так і кількісний аналіз.

➤ Першочергово проводиться оцінка факторів, що можуть впливати на прибутковість установи, а також можливість залучення ресурсів.

➤ По-друге, аналізується взаємозв'язок обсягів залучених депозитів, джерел їх походження та специфіки депозитної політики.

➤ По-третє, аналізується необхідність використання депозитних ресурсів банку у дохідних операціях.

➤ На кінцевому етапі, рішення щодо ефективності використання ресурсів базуються на дохідності депозитних ресурсів та коефіцієнту трансформації, що оцінюються за декілька періодів [33].

На останньому етапі - керівництво приймає рішення щодо доцільності впровадження існуючої депозитної політики, чи необхідності її перегляду та заміни. Якщо було виявлено нагромадження прибутку банку за декілька звітних періодів чи досягнення нормативних обсягів залучення ресурсів, доцільно прийняти рішення щодо її провадження у наступному періоді. Також, це враховує відповідність депозитної політики до політики диверсифікації, терміновості та джерелам походження, а також досягнення можливості мінімальних затрат існуючої політики. У випадку, коли були виявлені порушення, керівництво розробляє стратегію щодо коригування депозитної політики. Вона може передбачати зміну рекламної кампанії, зміну умов депозитного договору, розширення переліку депозитних послуг чи повний перегляд існуючої стратегії [33].

Слід зазначити, що оцінка ефективності може проводитися на трьох стадіях, які описуються в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Стадії оцінки ефективності

Назва	Основне значення	Опис
Попередня	Проводиться до реалізації депозитної	- прогнозування зміни поведінки клієнтів банку; - формуються зони ризику та стандарти контролю; - визначаються організаційні аспекти роботи.

Продовження табл. 3.1

1	2	3
Поточна	Проводиться на етапі провадження затвердженої депозитної політики установи	- моніторинг визначених ключових показників; - збір та обробка даних, перевірка відповідності поточних ризиків встановленим лімітам (при їх відхиленні здійснюється аналіз причин відхилення та проводяться коригувальні заходи)
Підсумкова	Проводиться після завершення запланованого строку функціонування депозитної політики	- оцінка фактичних результатів (доходів та збитків) від її провадження; - формування висновків та розробка методів щодо удосконалення процесу прийняття та регулювання депозитної політики

Складено на основі джерела [35]

Процес моніторингу ефективності депозитної політики відбувається на рівні усіх відповідальних банківських підрозділів. Перш за все, забезпечення безперервного процесу моніторингу правлінням банку та визначення основних орієнтирів та нормативних показників, спостережною радою, на базі яких проводиться моніторинг.

«Комітет з управління активами та пасивами проводить безпосередній процес моніторингу. Його задачею є оцінка динаміки та тенденцій показників, що характеризують основну діяльність банку, визначення відповідності існуючому ступеню ризику встановленим лімітам та нормативів. Комітет проводить попередню оцінку адекватності прийнятих рішень щодо політики управління депозитами, обирає заходи щодо зниження можливих ризиків, а також надає звіти проведеного моніторингу відповідним підрозділам» [36].

Аналізуючи наукову літературу маємо змогу виділити різні позиції, щодо виявлення факторів впливу на формування депозитних ресурсів банку, а саме:

- за характером прояву;
- тривалістю дії;
- особливостями впливу та виникнення;

- можливістю регулювання;
- рівнями корисності тощо.

Пояснити це можна тим, що по-перше, кожен банк при розробці своєї депозитної політики враховує вплив факторів на маркетингове забезпечення формування депозитних ресурсів. По-друге, саме внутрішніми факторами впливу банк може управляти, адже вони залежать від політики банку. По-третє, банк не в змозі впливати та контролювати зовнішні фактори формування депозитних ресурсів, а здатен лише прогнозувати їх поведінку та адаптуватися до впливу зовнішнього середовища. З цього випливає, що першочерговим завданням є аналіз внутрішніх факторів, які впливають на формування депозитних ресурсів банку.

За дослідженнями О. Білика на формування депозитних ресурсів банку впливають такі внутрішні фактори, як фактичний розмір капіталу; імідж банку на ринку депозитних внесків і поточних рахунків; ефективність маркетингової, особливо конкурентної політики банку; кваліфікація персоналу, у тому числі культура обслуговування клієнтів; технології, що використовуються банком, та їх відповідність потребам наявних і потенційних клієнтів; широта номенклатури послуг, що надаються клієнтам у процесі обслуговування їх поточних, депозитних й інших рахунків; фінансові можливості щодо оплати залучених коштів; обумовлені ефективністю їх подальшого розміщення; цінова політика банку; маркетингова стратегія банку; стабільність клієнтської бази банку [56].

О. Власенко підкреслює що, найвагомими внутрішніми факторами, які впливають на формування депозитних ресурсів банку є облікова ставка Національного банку України, норматив обов'язкового резервування, конкуренція банків, податкове законодавство, економічні нормативи діяльності банків, система гарантування вкладів, стан і тенденції розвитку фінансового ринку, збільшення доходів населення тощо [57, с. 74].

На думку О. Неісної формування депозитних ресурсів банку, насамперед, визначається ефективністю депозитної політики, наявністю

чітко визначеної стратегії його поведінки на ринку депозитних ресурсів, рівнем маркетингових досліджень цього сегмента ринку банківських послуг і рівнем кваліфікації менеджменту банку, досконалістю політики збуту депозитних послуг, комунікаційної політики їх просування на ринок, організаційної структури банківської установи тощо [58, с. 3].

У свою чергу Т. Данилова до внутрішніх факторів формування депозитних ресурсів банку відносить недовіру населення до більшої частини банків країни та їх регіональних структур, недобросовісну рекламу банківських депозитів, неякісний банківський менеджмент, наявність шахрайства з боку банківського персоналу тощо [59, с. 18].

За дослідженнями О. Зайцева формування депозитних ресурсів банку залежить від стабільності депозитів, спектру банківських послуг, цінової політики; клієнтури банку, кваліфікації і досвіду персоналу банку, обсягу витрат банку на реалізацію депозитної політики [60, с. 76].

Виходячи з вище сказаного, можемо сказати, що на сьогодні окрім названих факторів, не менш важливим є маркетингова політика банку, адже цей фактор має визначальний вплив на весь діапазон депозитних послуг, рівень самообслуговування клієнтів, встановлює можливість комплексного обслуговування (так звані крос продажі), наявність реклами, просування товарів та послуг, що пропонуються банками. Слід зазначити, що за останні роки фінансова грамотність населення істотно зросла, зараз, перш за все вкладника цікавить той фактор який імідж банку на ринку депозитних послуг. Крім того саме репутація банку є важливою при виборі вкладником банківської установи, адже клієнту потрібно знати наскільки стабільний банк, та який рівень його ліквідності, тобто наскільки банк може виконати свої зобов'язання. Також клієнт надає немало значення тому, який капітал присутній в банку (український чи зарубіжний), рейтинг банку у загальному переліку банків, період діяльності банку на ринку, відгуки клієнтів про банк у засобах масової інформації та періодичних виданнях.

Узагальнюючи, можемо виділити наступне: на діяльність банківської установи значною мірою впливають зовнішні фактори, які банк не в змозі контролювати:

Таблиця 3.2 – Зовнішні фактори впливу на депозитний портфель банку

Фактори впливу	Опис
- рівень конкуренції в банківській сфері;	Конкуренція між банками ведеться не просто за вкладника, а за такого партнера, який би постійно зберігав кошти на депозитному рахунку. Але, як правило, такі клієнти здебільшого підтримують стійкі і тривалі ділові стосунки зі своїми банками, в яких вони обслуговуються довший час. В таких умовах необхідною складовою депозитної політики банку є розширення спектра фінансових інструментів, які застосовуються при проведенні депозитних операцій. Урізноманітнення умов їх застосування дасть можливість більш оперативно реагувати на зміни ситуації на депозитному ринку та утримувати на обслуговуванні потенційно вигідних клієнтів.
- розвиток окремих галузей економіки	Визначає спрямованість депозитної політики з урахуванням стану і перспектив розвитку окремих сфер економічної діяльності та ймовірності залучення коштів на депозити від підприємств тих чи інших галузей. Цілком очевидно, що можливість формування депозитної бази залежить від прибутковості діяльності тих підприємств та наявності у них вільних власних коштів. Таким чином, фінансовий стан цілих галузей економіки може бути прийнятий як відправна точка щодо вибору не лише депозитної, але й кредитної та інвестиційної політики банку.
- регулювання Національного банку України;	Вартість банківських послуг впливає облікова ставка НБУ: це відсоток, за яким центробанк позичає гроші комерційним банкам.
- рівень доходів населення;	Збільшення доходів населення приводить до збільшення депозитних вкладень за умов відсутньої альтернативи інвестування коштів.
- рівень інфляції;	Рівень інфляції і наявність інфляційних очікувань є важливим фактором формування стратегічних напрямів депозитної політики – перш за все, в плані оцінки строковості залучення коштів при здійсненні банками депозитних операцій. Відтак, інфляційні процеси суттєво звужують ресурсну базу для кредитних операцій, що пов'язано із скороченням заощаджень населення і підприємств, у зв'язку із невиконанням розміщення коштів на депозитних рахунках, рівень доходності яких в умовах високих темпів інфляції не може компенсувати відповідне зростання цін. Інструментом нагромадження, для населення, в таких умовах стає готівкова іноземна валюта, а підприємства більш активно займаються бартерними операціями, збільшуючи таким чином бартерну заборгованість [62].

Складено на основі джерел [34, 61]

При плануванні організації депозитної діяльності кожному банку обов'язково слід враховувати й увесь спектр пропозиції даного виду послуг інших банківських установ на ринку в межах конкретного регіону чи конкретної групи клієнтів, що виступає необхідною передумовою утримання стійких позицій банку у конкурентній боротьбі за вкладника та успішної реалізації цілей депозитної політики. Але разом з цим відсутність в Україні загальновизнаної рейтингової системи оцінок, доступної і достовірної інформації про надійність банків не дає потенційним вкладникам оцінити фінансовий стан банку та перспективи розміщення у ньому своїх коштів.

Необхідно зауважити, що спад виробництва у багатьох галузях економіки, який спостерігається протягом всього перехідного періоду, суттєво обмежує можливості підприємницьких структур щодо користування депозитними послугами банків.

А також внутрішні фактори, на настання і перебіг яких банк може впливати:

Таблиця 3.3 – Внутрішні фактори впливу на депозитний портфель банку

Фактори впливу	Опис
- імідж банку на ринку депозитних ресурсів;	Надійність та імідж банку як визначальний показник для потенційних вкладників. Цей показник враховує такі фактори, як: строки діяльності банку в конкретному регіоні, його репутацію, місце в рейтингах, досвід діяльності на ринку депозитних послуг, відгуки клієнтів, відомості про банк, опубліковані у засобах масової інформації.
- ефективність конкурентної політики банку;	Визначення банками конкурентної позиції на ринку депозитних послуг. Основним показником, який узагальнює результати конкурентної боротьби, є частка банку та його головних конкурентів на депозитному ринку. Деякі банки займають сильну конкурентну позицію на ринку депозитних ресурсів завдяки лідерству за якістю послуг, унікальності та новизні способів їх надання вкладникам. Перш за все необхідно визначити основних конкурентів банку – лідерів на даному ринку та найсильнішого і найвпливовішого конкурента, над яким банк прагне мати перевагу.

Продовження табл. 2.3

<p>- кваліфікація персоналу, в тому числі культура обслуговування клієнтів; технології, що використовуються банком, та їхня відповідність потребам наявних і потенційних клієнтів;</p>	<p>Рівень кваліфікації персоналу є тим фактором, який визначає практичні можливості банку щодо реалізації цілей і завдань депозитної політики, що зумовлюється необхідністю відповідних знань і практичних навичок у банківського персоналу для належної організації депозитної діяльності банку, ефективність якої вирішальним чином визначається умінням банківських працівників досить надійно спрогнозувати розвиток економічної ситуації на макро- і мікрорівнях, а відтак правильно оцінювати рівень депозитного ризику та перспективи господарської діяльності того чи іншого клієнта. Формування та успішна діяльність банківської системи, входження вітчизняних комерційних банків у міжнародний бізнес значною мірою залежать від кваліфікації, знань та умінь банківських працівників управляти депозитами, приймати вірні управлінські рішення, впливати на ефективність депозитної діяльності банківської установи.</p>
<p>- широта номенклатури послуг, що надаються клієнтам у процесі обслуговування їхніх поточних, депозитних й інших рахунків;</p>	<p>Асортимент депозитних продуктів установи банку є вирішальним моментом для планування стратегічних напрямів депозитної діяльності банку, оскільки саме від нього залежить можливість установи банку залучати кошти фізичних та юридичних осіб на депозити. Виходячи з цього, визначення стратегічних напрямів депозитної політики банку вимагає розробки адекватних заходів щодо розвитку і вдосконалення депозитних операцій, що мають забезпечувати залучення необхідного обсягу коштів для здійснення банком активних операцій.</p>
<p>- Наявність розгалуженої мережі філій</p>	<p>Визначає можливості банку залучати депозитні ресурси у різних регіонах країни та просувати ці послуги до вкладника (кінцевого споживача). Якщо у невеликих банках, які не мають філій, а провадження ними всіх видів операцій, у т.ч. й депозитних, зосереджено в одному офісі, то установа банку із філіалами, являючи собою цілу систему, здійснює депозитні операції у різних місцях під керівництвом головного офісу. Відповідно і всі відділення, дирекції та філії банку ведуть діяльність у сфері залучення грошових коштів, керуючись єдиною депозитною політикою, яка затверджена правлінням банку.</p>
<p>- процентна політика банку;</p>	<p>Є одним із найважливіших індикаторів оцінки конкурентної позиції депозитної політики банку, тому що процентні ставки за депозитами є найбільш вирішальним чинником при виборі клієнтом банку, у якому можна відкрити депозит. Загалом процентні ставки за депозитами у різних банках дуже часто суттєво відрізняються.</p>
<p>- маркетингова стратегія банку;</p>	<p>Цей фактор має визначальний вплив на весь діапазон депозитних послуг, рівень самообслуговування клієнтів, встановлює можливість комплексного обслуговування (так звані крос продажі), наявність реклами, просування товарів та послуг, що пропонуються банками.</p>

Продовження табл. 3.3

- стабільність клієнтської бази банку.	Спеціалізація банку і склад його клієнтів визначає загальну орієнтацію депозитної політики банку щодо обслуговування певних груп вкладників. Залежно від критеріїв такої спеціалізації (функціонального, який окреслює коло пріоритетних для банку депозитних операцій, або клієнтського, який визначає пріоритетність обслуговування тих чи інших груп клієнтів) банком формуються стратегічні напрями депозитної політики, яка має відображати і відповідні специфічні моменти, пов'язані з організацією здійснення депозитних операцій у визначених сферах економічної діяльності.
--	---

Складено на основі джерел [34, 61, 63]

Слід зазначити, що в Україні фактична спеціалізація депозитної діяльності банків за вказаними критеріями у чистому вигляді є відсутньою і при цьому більшість банків намагається охопити максимальний спектр дозволених законодавством операцій та обслуговувати якомога ширше коло вкладників. Цілком природно, що універсальний характер банківської діяльності вимагає в даному випадку досить ретельного підходу до розробки депозитної політики, оскільки остання повинна враховувати фінансовий стан не якоїсь конкретної галузі чи групи вкладників, а всіх можливих секторів економіки, у яких функціонують потенційні вкладники банків.

3.3. Розробка моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку

Моделювання кредитно-депозитної стратегії банку – надзвичайно складна задача, тому що банк являє собою систему, в якій одночасно протікають детерміновані та випадкові процеси, взаємозв'язані між собою дуже складним чином. Разом з тим, істотну роль у діяльності банку відіграють й суб'єктивні управлінські рішення. Крім того, в процесі свого функціонування банк взаємодіє з фінансовими ринками, які важко піддаються моделюванню. Усе це вказує на значну складність та

необхідність створення аналітичної моделі управління фінансовою діяльністю банку, основу якої мають складати процеси кредитно-депозитної стратегії.

Опишемо вихідну економіко-математичну модель, яку в подальшому будемо вдосконалювати.

Банк розглядається, як фінансова установа, що здійснює кредитно-депозитну діяльність і забезпечує торги на міжбанківському ринку. «Нехай у своїй діяльності банк використовує n кредитних і m депозитних інструментів, що відрізняються сумами і процентними ставками. Вони формують відповідні портфелі банку, а саме, $\sum_{k=1}^n K_k$ – кредитний портфель банку, де k – номер кредитної програми, n – кількість кредитних програм, $\sum_{d=1}^m D_d$ – депозитний портфель, де d – номер депозитної програми, m – кількість депозитних програм. Конкуренція передбачає існування на ринку ряду фінансових фірм, кожна з яких у кожен момент часу обирає стратегію поведінки. Тобто кожен i -тий банк має $q - 1$ суперників. Для забезпечення досягнення певних планових показників банківська установа може проводити коригування процентних ставок. Зокрема, підвищення ставок на кредити зменшить їхню кількість і, відповідно, винагороду за тимчасове використання коштів. Збільшення ставок за депозитами сприятиме залученню коштів клієнтів» [53].

Серед основних факторів впливу вони виділили два узагальнених – це ліквідність та гудвіл. Для визначення ліквідності розглянуто коефіцієнт ліквідного співвідношення ресурсів розміщених до ресурсів залучених формула (3.8), та за формулою (3.9), бачимо, як описано показник гудвілу, використовуючи означення виробничого гудвілу [54]:

$$L_i = \frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} \frac{\sum_{k=1}^n K_{ki}(t)(1+p_{ki}(t)) + M_i(t)(1+p_i(t))}{\sum_{d=1}^m D_{di}(t)(1+p_{di}(t))} dt \quad (3.8)$$

$$G_i = \frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} \frac{(\sum_{k=1}^n K_{ki}(t)p_{ki}(t) + M_i(t)p_i(t) - \sum_{d=1}^m D_{di}(t)p_{di}(t) - Y_i(K(t), D(t))rN_i(t)}{\sum_{k=1}^n K_{ki}(t)p_{ki}(t) + M_i(t)p_i(t) - \sum_{d=1}^m D_{di}(t)p_{di}(t) - Y_i(K(t), D(t))} dt \quad (3.9)$$

де L_i – показник ліквідності, що відображає, наскільки видані кредити забезпечені всіма залученими депозитами (розкриває наявність незбалансованості);

$K_{ki}(t)$ – обсяг кредитів k програми, виданих i -тим банком у момент часу t ;

$p_{ki}(t)$ – процентна ставка k -тої кредитної програми;

$D_{di}(t)$ – обсяг депозитів d -тої програми, залучених банком у момент часу t ;

$p_{di}(t)$ – процентна ставка d -тої депозитної програми;

$M_i(t)$ – кошти i -го банку, розміщені на міжбанківському ринку;

$p_i(t)$ – міжбанківська відсоткова ставка.

де G_i – гудвіл, показник, який характеризує надприбуток, ділову репутацію банку, є оцінкою нематеріальної вартості банку;

$Y_i(K(t), D(t))$ – виробнича функція банку;

r – середній відсоток рентабельності в банківській сфері;

$N_i(t)$ – первісна вартість нематеріальних активів банку.

Приймаючи ці два показники за вхідні параметри моделі, сформульовано постановку задачі моделювання – це побудувати динамічну математичну модель діяльності банку в умовах посилення конкурентоспроможності фінансового середовища, яка б дозволила забезпечити зростання залучення ресурсів за умов ефективного розміщення при дотриманні норм ліквідності та максимізації показників фінансового стану.

Визначено передумови функціонування моделі:

- усі фінансові операції, що здійснюються банком, зводяться до базових: кредитування і залучення коштів;

- вплив на керування грошовими потоками здійснюється через кредитні та депозитні відсоткові ставки;

- сума виданих кредитів і коштів на міжбанківському ринку не може бути більшою за суму отриманих депозитів;

- ліквідність обмежена знизу 1;

- для кожного i -го банку сума залучених коштів рівна сумі резервування, обсягу кредитів та обсягу коштів на міжбанківському ринку [53].

Ознайомившись з основою економіко-математичної моделі для вдосконалення процесів формування і можливостей щодо корегування стратегії залучення депозитів банком в умовах нестабільності, вирішили, що задля більш точного розрахунку, доцільним є більш раціонально розрахувати величини гудвілу, а саме додати врахування ризиків, без їх включення, маємо змогу отримання значних огріхів в результаті розрахунку.

1) $(1 - R_k)$ – ризик неповернення певного кредиту, k -ого виду кредиту. Врахуванням даний показник - ми отримуємо лише вірогідність повернення кредиту, без ризику неповернення. Визначити ризики за певним видами кредиту, маємо змогу за допомогою статистики моніторингу середні кредитні ризики по кожному виду кредитної програми;

2) $(1 - DP)$ – Ризик дострокового вилучення депозитів. Визначаємо на основі аналізу попереднього досвіду використання депозитів.

3) $(1 - M_m)$ – ризик неповернення на міжбанківському ринку, m -того клієнта; Визначаємо ризики по кожному клієнту, який отримав кредит на міжбанківському ринку.

Удосконалена формула знаходження гудвілу, буде виглядати таким чином:

$$G_i = \frac{1}{t_2 - t_1} \int_{t_1}^{t_2} \frac{(\sum_{k=1}^n K_{ki}(t)p_{ki}(t)(1 - R_k) + M_i(t)p_i(t)(1 - M_m) - \sum_{d=1}^m D_{di}(t)p_{di}(t)(1 - DP))rN_i(t)}{\sum_{k=1}^n K_{ki}(t)p_{ki}(t)(1 - R_k) + M_i(t)p_i(t)(1 - M_m) - \sum_{d=1}^m D_{di}(t)p_{di}(t)(1 - DP)} dt \quad (3.10)$$

де G_i – гудвіл, показник, який характеризує надприбуток, ділову репутацію банку, є оцінкою нематеріальної вартості банку;

$K_{ki}(t)$ – обсяг кредитів k програми, виданих i -тим банком у момент часу t ;

$p_{ki}(t)$ – процентна ставка k -тої кредитної програми;

$(1 - R_k)$ – ризик неповернення певного кредиту, k -ого виду кредиту;

$D_{di}(t)$ – обсяг депозитів d -тої програми, залучених банком у момент часу t ;

$p_{di}(t)$ – процентна ставка d -тої депозитної програми;

$(1 - DP)$ – Ризик дострокового вилучення депозитів;

$M_i(t)$ – кошти i -го банку, розміщені на міжбанківському ринку;

$p_i(t)$ – міжбанківська відсоткова ставка;

$(1 - M_m)$ – ризик неповернення на міжбанківському ринку, m -того клієнта;

r – середній відсоток рентабельності в банківській сфері;

$N_i(t)$ – первісна вартість нематеріальних активів банку.

В результаті ми удосконалили методичний підхід до визначення гудвілу банку на основі моделювання депозитної політики, а саме за рахунок введення трьох показників ризику: ризик кредитного продукту, ризик міжбанківського кредитування, ризик дострокового вилучення депозитів, що забезпечує можливість більш раціонального розрахунку величини гудвілу на основі врахування структури депозитного портфелю та його ризику.

Висновки до розділу 3

Необхідність використання моделювання визначається тим, що багато об'єктів безпосередньо досліджувати неможливо, або це вимагає багато часу і коштів.

Щодо аналізу ефективності депозитної політики банку, можемо сказати наступне: це багатоетапний процес, що включає в себе як документарну базу, так і оцінку поточних та розрахункових показників. Він об'єднує ключові підрозділи банку. У результаті, це допоможе реалізовувати найбільш ефективну депозитну політику установи для максимізації її прибутковості.

Підсумком ознайомлення з факторами впливу, основним є визначення банками конкурентної позиції на ринку депозитних послуг. Деякі банки займають сильну конкурентну позицію на ринку депозитних ресурсів завдяки лідерству за якістю послуг, унікальності та новизні способів їх надання вкладникам. Основним показником, який узагальнює результати конкурентної боротьби, є частка банку та його головних конкурентів на депозитному ринку.

Та удосконалено методичний підхід до визначення гудвілу банку на основі моделювання депозитної політики за рахунок введення трьох показників ризику: ризик кредитного продукту, ризик міжбанківського кредитування, ризик дострокового вилучення депозитів, що забезпечує можливість більш раціонального розрахунку величини гудвілу на основі врахування структури депозитного портфелю та його ризику.

Таким чином з метою підвищення ефективності визначимо цільові параметри моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку та його прогностична оцінка.

РОЗДІЛ 4

ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЬОВИХ ПАРАМЕТРІВ МОДЕЛІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ ТА ЙОГО ПРОГНОСТИЧНА ОЦІНКА

4.1. Формування бази вхідних даних для розрахунку цільових параметрів моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»

Банк наражається на кредитний ризик, який визначається як ризик того, що одна із сторін операції з фінансовим інструментом спричинить фінансові збитки другій стороні внаслідок невиконання зобов'язання за договором. Кредитний ризик виникає в результаті кредитних та інших операцій Банку з контрагентами, внаслідок яких виникають фінансові активи.

«Кредитний ризик - ризик неповернення або повернення не в термін наданого кредиту і нарахованих відсотків. Кредитний ризик виникає в результаті сукупності можливих несприятливих подій при реалізації фінансових угод, суть яких полягає в тому, що контрагент не зможе виконати взяті на себе зобов'язання. Ризик контрагента - ризик невиконання контрагентом своїх зобов'язань. Цей ризик може виникнути як внаслідок відмови контрагента від своїх зобов'язань через несприятливого руху цін, пов'язаних з ринковими чинниками, або через інших політичних або правових обмежень, які не були передбачені договором. Диверсифікація - основний інструмент контролювання ризику контрагента» [64]

Кредитний ризик являє собою елемент невизначеності при виконанні контрагентом своїх договірних зобов'язань, пов'язаних з поверненням позикових коштів. Іншими словами, кредитний ризик - ризик невиконання позичальником початкових умов кредитного договору, тобто неповернення

(повністю або частково) основної суми боргу і відсотків по ньому у встановлені договором терміни.

«За джерелом прояву кредитний ризик поділяється на зовнішній (ризик контрагента) і внутрішній (ризик кредитного продукту). Зовнішній ризик обумовлений оцінкою платоспроможності, надійності контрагента, ймовірності оголошення ним дефолту і потенційних втрат у разі дефолту» [64].

До складу зовнішнього ризику входять:

- ризик контрагента;
- ризик країни;
- ризик обмеження переказу грошових коштів за межі країни внаслідок дефіциту валютних резервів;
- ризик концентрації портфеля між різними галузями економіки, регіонами або контрагентами [64];

До складу внутрішнього ризику входять:

- ризик невиконання основної суми боргу і відсотків;
- ризик завершення операції (ризик невиконання контрагентом своїх зобов'язань у строк або з запізненням);
- ризик забезпечення кредиту у зв'язку зі зниженням ринкової вартості забезпечення позики, неможливість вступу в права володіння заставою і т.д [64].

Кредитний ризик розділяється на:

- Індивідуальний - джерелом індивідуального ризику є окремий конкретний контрагент банку. Оцінка індивідуального кредитного ризику передбачає оцінку кредитоспроможності такого контрагента;

- Портфельний - портфельний кредитний ризик проявляється у зменшенні вартості активів банку. Джерелом портфельного кредитного ризику виступає сукупна заборгованість банку за операціями, яким притаманний кредитний ризик, в першу чергу кредитний портфель, Оцінка

портфельного кредитного ризику передбачає оцінку концентрації та диверсифікації кредитних операцій.

Щодо управління кредитним ризиком, можемо зазначити, що воно здійснюється шляхом прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення мети отримання максимально можливих доходів при мінімальному ризику збитків на основі проведення кількісного і якісного аналізу кредитного портфеля кожного бізнесу. Крім того, основними елементами управління кредитним ризиком є:

- розробка оптимальних процесів прийняття рішень про проведення активної операції;
- забезпечення зобов'язань;
- резервування коштів на покриття можливих збитків;
- лімітування;
- страхування;
- формування ефективної цінової політики;
- диверсифікація кредитного портфеля;
- передача ризику;
- боргові зобов'язання [64].

Таблиця 4.1 - Обсяг кредитних послуг за аналізований період 2019-2021 роки АТ КБ «ПриватБанк»

Показники	Млн.грн.		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Кредити фізичним особам	68 253	54 967	61 727
- ФОП	5 783	4 867	5 727
- Споживчі	4 148	3 500	5 343
- Кредитні картки	51 890	40 609	45 314
Кредити юридичним особам	6 250	6 097	4 091
- Довгострокові	1 192	1 085	971
- Короткострокові	1 942	1 690	1 226
- Інші	3 858	3 322	2 161

За даними табл. 4.1 спостерігаємо як змінювався обсяг надання кредитних коштів фізичним та юридичним особам у АТ КБ «ПриватБанк».

Далі доцільним буде розглянути саме питому вагу непрацюючих кредитів, для подальшого розрахунку ризиків кредитного портфелю. За даними джерела [65] НБУ, щодо частки непрацюючих кредитів, в табл. 4.2 сформуємо процентне співвідношення аналізованого АТ КБ «ПриватБанк».

Таблиця 4.2 - Частка непрацюючих кредитів за аналізований період АТ КБ «ПриватБанк»

Показник	Період		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Питома вага, %	83%	79,3%	70%

Складено на основі джерела [65]

За даними табл. 4.2 можемо сказати, що питома вага непрацюючих кредитів поступово зменшувалась, що є досить непоганим показником, який слід далі підтримувати.

Щодо ризиків депозитного портфелю, зазначимо, що широкий спектр ризиків банківської діяльності обумовлюється необхідністю їхнього всебічного аналізу, систематизації та розробці ефективного механізму їхнього регулювання. Виходячи з того, що найбільшу частину в банківських зобов'язаннях складають депозитні кошти, значної актуальності набуває питання формування банками стабільної ресурсної бази та мінімізації ризиків дострокового повернення, шляхом ефективного залучення тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання, фізичних осіб та інших банків на банківські депозитні рахунки. Проблеми розвитку депозитних ризиків комерційних банків аналізують у своїх працях вітчизняні науковці: Кузнецов В. А., Васюренко О. В., Лаврушин О. І., Єпіфанов А. О. [66–69].

Форма прояву ризику формування депозитної бази – збитки у вигляді недоотриманих прибутків через необхідність дострокового вилучення

певного відсотку від обсягу ресурсної бази або повного вилучення вкладу. Для банку це активи, що не приносять прибутку. Їхній розмір залежить від ряду обставин (довіра до банку, держави) і від структури клієнтури банку. Доцільно також звернути увагу на облік сезонних, місячних коливань потоків готівки. Неабияке значення має також фактор розміщення ресурсної бази. Вважається, що при вкладенні 85 % і більше суми депозитів банк проводить ризикову депозитну політику. Національний банк зменшує цей ризик шляхом введення обов'язкового резервування частини притягнутих коштів залежно від терміну, на який укладено договір [66, с. 180–184; 4, с. 97–101].

Даний ризик маємо змогу визначити лише на основі аналізу попереднього досвіду використання депозитів

Таблиця 4.3 - Ризик дострокового повернення депозиту, за видами депозитів АТ КБ «ПриватБанк»

Назва	Дострокове повернення, %		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Стандарт	37%	32%	41%
Джуніор	13%	11%	15%
Послуга накопичення «Скарбничка»	80%	83%	86%

Складено на основі джерела [50]

За табл. 4.3 можемо спостерігати, що досить великий відсоток користувачів депозитними вкладами «Стандарт» та послуга накопичення «Скарбничка», повертають їх достроково, що є не дуже вигідним для банку.

Наступним ризиком, який ми ввели для удосконалення розрахунку гудвілу, є - ризик неповернення на міжбанківському ринку. Визначаємо ризики по кожному клієнту, який отримав кредит на міжбанківському ринку. Дані є комерційною таємницею, тому позначимо наших позичальників, як: МБК-1, МБК-2 ТА МБК-3.

4.2. Розрахунок цільових параметрів моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»

Для порівняння розрахуємо показник гудвілу за формулою без урахування ризиків, та за нашою удосконаленою формулою з урахуванням трьох ризиків: ризик кредитного продукту, ризик міжбанківського кредитування, ризик дострокового вилучення депозитів. Розрахуємо показник гудвіл, за такими видами кредиту, депозиту та міжбанківського кредитування: кредити фізичним особам(кредитні картки), депозит «Стандарт» та МБК1.

Таблиця 4.4 - Розрахунок гудвілу без урахування ризиків на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
$K_{ki}(t)$	51890	40609	45314
$p_{ki}(t)$	2,80%	3,20%	3,50%
$D_{di}(t)$	8982	8002	4808
$p_{di}(t)$	14%	14%	14%
$M_i(t)$	1	1	1
$p_i(t)$	13,50%	6%	9%
r	3,38	4,26	2,54
$N_i(t)$	648	953	1288
G_i	12,20	23,65	4,58

Таблиця 4.5 - Розрахунок гудвілу з урахуванням показників ризику на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік
$K_{ki}(t)$	51890	40609	45314
$p_{ki}(t)$	2,80%	3,20%	3,50%
$(1 - R_k)$	0,17	0,207	0,3
$D_{di}(t)$	8982	8002	4808
$p_{di}(t)$	14%	14%	14%
$(1 - DP)$	0,63	0,68	0,59
$M_i(t)$	1	1	1

Продовження табл. 4.5

1	2	3	4
$p_i(t)$	13,50%	6%	9%
$(1 - M_m)$	1	1	1
R	3,38	4,26	2,54
$N_i(t)$	648	953	1288
G_i	-3,02	-7,24	42,55

Порівняльну діаграму розрахунку показників гудвілу, можемо спостерігати з рис. 4.1.

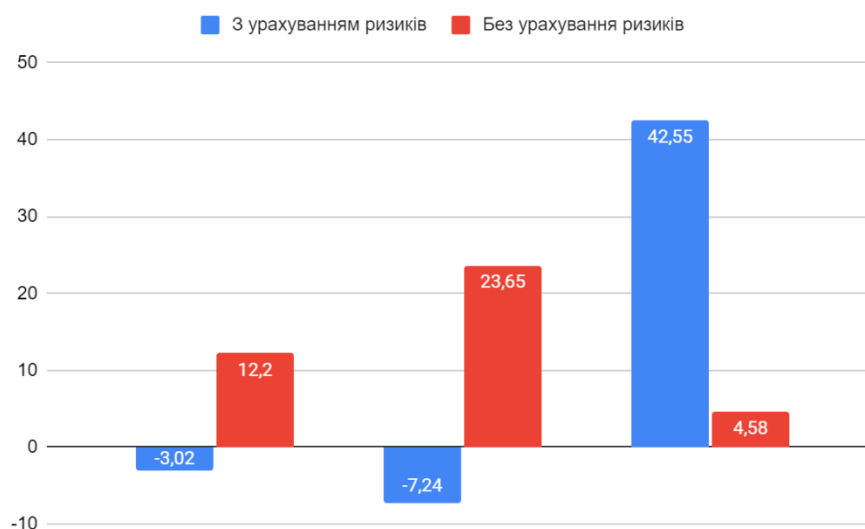

Рис. 4.1 - Порівняння розрахунків гудвілу

З розрахунку можемо спостерігати, що додані показники ризиків в формулу розрахунку гудвілу, значно змінили показник, що є оцінкою нематеріальної вартості банку.

4.3. Організаційно-економічні заходи щодо підвищення ефективності управління депозитним портфелем АТ КБ «ПриватБанк»

Уникнення ризиків повністю нажаль неможливе, але ними можна і потрібно управляти. Також важливим є знаходження ефективних методів та

інструментів, які могли б забезпечити їхню мінімізацію. Процес управління ризиками є системним і пов'язаним із виявленням та аналізом ризику, розробкою і вжиттям необхідних заходів щодо його зниження та ефективного моніторингу. Якнайповніше управління ризиками можливе за умови розробки стратегії управління, яка має затверджуватися радою банку і включає визначення ризиків та перелік основних завдань управління ними та функціональну структуру такого управління.

Опрацювання основних стратегічних напрямів управління повинно реалізовуватись через програму управління ризиками. Ця програма має передбачати можливість попередження їхнього виникнення і впровадження системи раннього реагування на ризики. Із цією метою при проведенні кожної значної за обсягом депозитної операції в банку доцільно впровадити прогноз-систему, за якої на стадії оцінки проекту проводиться всебічне дослідження операції та виявляється комплекс ризиків, що можуть виникнути. Виявлення ризиків на стадії прогнозування операцій дає можливість розробити комплекс дій для попередження виникнення ризиків та управління ними.

Складемо поетапну систему заходів забезпечення якісного депозитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»:

I - Етап: Аналіз структури та динаміки грошових коштів на рахунках клієнтів.

II - Етап: Пошук резервів тимчасово вільних коштів клієнтів.

III - Етап: Планування залучення коштів клієнтів на депозитні рахунки.

IV - Етап: Впровадження загальної та індивідуальної політики з залучення коштів клієнтів.

V - Етап: контрольні заходи за результатами проведеної політики.

VI - Етап: Механізм забезпечення якості депозитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», який більш детально розкривається в рис. 4.2.

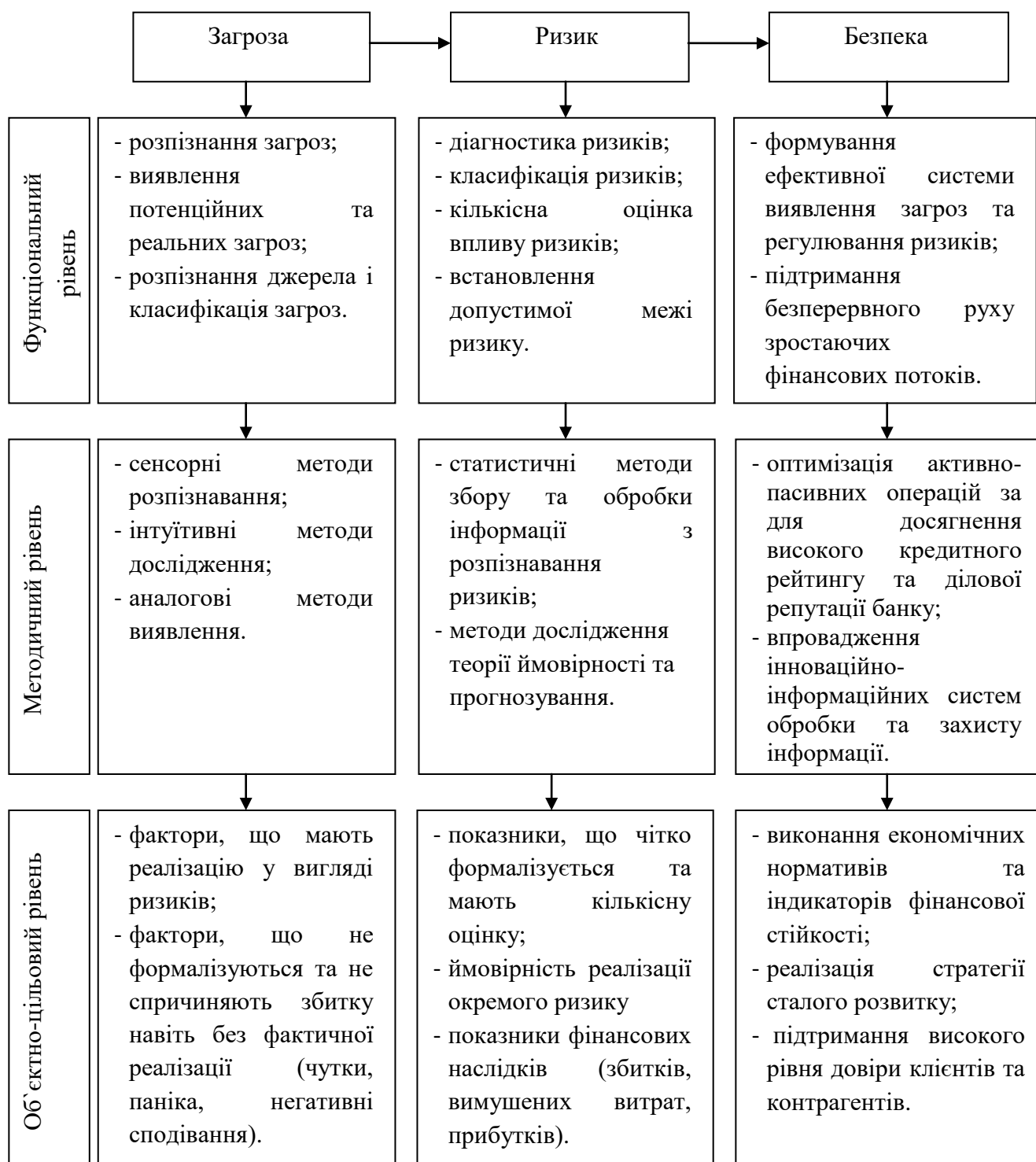

Рис 4.2 - Механізм забезпечення якості депозитного портфеля

VII - Етап: заключний етап - це оптимізація процентної маржі при мінімізації ризиків, стійкість ресурсної бази, мобільність асортиментної та цільової політики, орієнтація на кінцевого клієнта.

Проведені аналітичні дослідження дають можливість виробити ряд пропозицій відносно підвищення якості депозитного портфелю комерційного

банку. А саме: пропонується активізація залучення довгострокових пасивів, які будуть стимулювати до довгострокових вкладів, а відповідно і до збільшення загального капіталу банку; планується покращити середню рентабельність операцій у 2 рази, до 5,08, за рахунок підвищення процентної маржі вкладів у 1,5 рази, зростанням процентних доходів також у 1,5 рази, до депозитного портфелю, зниження частки непрацюючих кредитів на 7%, прогнозується підняття рівня довіри вкладників при впровадженні і використанні депозитних програм, шляхом застосування запропонованої системи як запоруки фінансової безпеки АТ КБ «ПриватБанк».

Розрахуємо показник гудвілу на 2022, враховуючи виконання системи заходів забезпечення та впровадження рядів пропозицій відносно підвищення якості депозитного портфелю банку для зберігання та подальшого підвищення показника гудвіла, у 2022 році АТ КБ «ПриватБанк».

Таблиця 4.6 – прогнозуючий розрахунок гудвілу на 2022 рік АТ КБ «ПриватБанк».

Показники	2021 рік	2022 рік
$K_{ki}(t)$	45314	45314
$p_{ki}(t)$	3,50%	3,50%
$(1 - R_k)$	0,3	0,37
$D_{di}(t)$	4808	4808
$p_{di}(t)$	14%	14%
$(1 - DP)$	0,59	0,65
$M_i(t)$	1	1
$p_i(t)$	9%	9,2%
$(1 - M_m)$	1	1
r	2,54	5,08
$N_i(t)$	1288	1288
G_i	42,55	51,38

Складемо діаграму для порівняння зміни показника гудвілу 2021-2022 року.

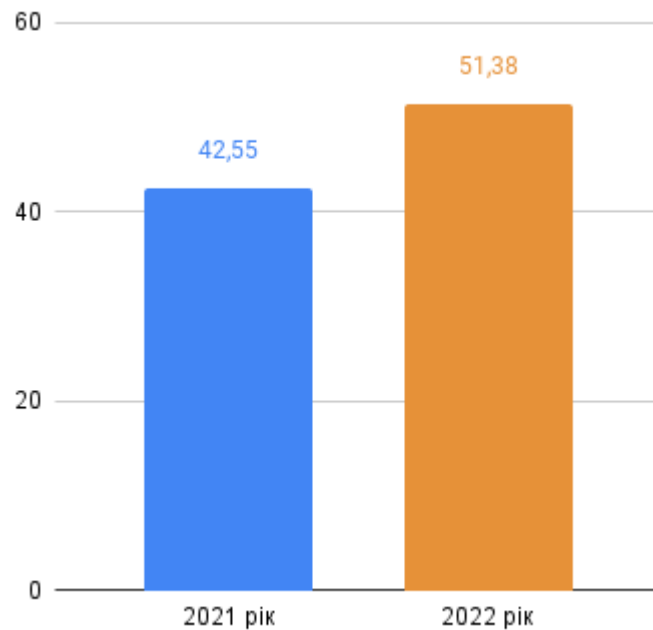

Рис. 4.3 – Порівняльна діаграма змін показнику гудвілу 2021-2022 роки

Висновки до розділу 4

З метою підвищення ефективності сформовано базу вхідних даних для розрахунку цільових параметрів моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк», проведено порівняльний розрахунок цільового параметру гудвіл: без урахування ризиків та з урахуванням ризиків, в якому можемо спостерігати, що додані показники ризиків в формулу розрахунку гудвілу, значно змінили показник, що є оцінкою нематеріальної вартості банку.

Складено поетапну систему заходів забезпечення якісного депозитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк». Проведено розрахунок показнику гудвіл на 2022, враховуючи виконання системи заходів забезпечення та впровадження рядів пропозицій відносно підвищення якості депозитного портфелю банку для зберігання та подальшого підвищення показника гудвіла, у 2022 році АТ КБ «ПриватБанк».

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження теоретико-методичних основ управління депозитним портфелем комерційного банку, досліджено сутність та процеси управління депозитним портфелем банку. Встановлено, що принципи депозитної політики використовуються як в грошово-кредитній політиці Національного банку України на макрорівні, так і на мікроекономічному рівні окремо взятої банківської установи.

Проведено порівняльний аналіз методичних підходів (логістичний, комплексний, системний та тактичний) до управління депозитним портфелем.

Проаналізовано виконання основних нормативів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2021 рр. Підсумовуючи результати діяльності за 2021 рік, можна зробити висновок, що АТ КБ «ПриватБанк» поповнив державний бюджет більш ніж на 11 млрд гривень податків і зборів. З аналізу балансованих звітів банків зроблено висновок, що активи АТ КБ «ПриватБанк» у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 72 833 631 тис. грн. , а у 2021 році порівняно з 2020 роком зросли на 20 317 669 тис. грн.. АТ КБ «ПриватБанк» планує сфокусуватися на ключових напрямках які перш за все покликані вирішити стратегічні напрями розвитку банківської установи на перспективу.

Для оцінки витрато-місткості депозитів розраховано ефективну ставку залучення коштів. Протягом 2020-2021 років вона скоротилася з 3,33% до 2,87%, або на 0,45%.

З аналізу балансованих звітів банків, зроблено висновок, щодо активів АТ КБ «ПриватБанк»: у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 72 833 631 тис. грн. , а у 2021 році порівняно з 2020 роком зросли на 20 317 669 тис. грн.

У 2020 році зростання загальної суми активів спостерігалось за рахунок наступних статей: «Кошти в інших банках» на 5 850 363 тис. грн., «Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю» на 52 594 406 тис. грн.. У 2021 році порівняно попереднім роком зростання загальної суми активів банку спостерігалось найбільше за рахунок статей: «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід» на 9 878 036 тис. грн., «Кошти в інших банках» - на 2 186 255 тис. грн., «Кредити та заборгованість клієнтів» - на 13 387 980 тис. грн., а також за рахунок статті «Грошові кошти та їх еквіваленти» - на 1 088 026 тис. грн..

Щодо пасивів АТ КБ «ПриватБанк», можемо сказати, що протягом 2019-2021 років змінювалися не однозначно: у 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 72833631 тис. грн; у 2021 році порівняно з 2020 роком також зросли на 20317095 тис. грн.

Щодо проведення оцінки депозитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» можна сказати, що управління депозитними ресурсами має важливе значення в системі фінансового менеджменту даного банку, оскільки обсяг депозитних ресурсів є основним джерелом для здійснення активних операцій банку та показує наскільки населення довіряє банку.

Найбільша концентрація депозитів спостерігалась у коштах від фізичних осіб, серед яких більш вагомими є строкові депозити, але слід зазначити, що така тенденція спостерігалась лише у 2019 році. У 2020 та 2021 роках поточні рахунку та рахунки до запитання (зросли на 5,66%), стали більш вагомими ніж строкові депозити (скоротились на 14,12%). Проте, незважаючи на стабільну тенденцію до росту обсягів у наступні періоди, питома вага скоротилася на 8,46%. Зазначимо, що юридичні особи віддають перевагу більше веденню поточних чи розрахункових рахунків, що можна спостерігати в усі аналізовані роки. У цілому за аналізований період зросли на 89,72%. Питома вага інших статей не перевищувала 10%, але це не мало значного впливу на обсяги залучених депозитів.

Наявна значна концентрація, щодо депозитів фізичних осіб, питома вага яких коливається на рівні 70-79%. Проте, так як вони формуються від різних контрагентів, що відрізняються за якісними характеристиками, можна вважати, що концентрація відсутня. Проаналізувавши обсяги депозитів від інших контрагентів, зазначено, що у 2020 та 2021 роках, спостерігалось підвищення питомої ваги «Сфери послуг», в іншому зазначимо, що їх питома вага контрагентів не перевищує 10%. Спостерігалось зростання обігу коштів та підвищення питомої ваги по всім аналізованим показникам.

Визначено позиції АТ КБ «ПриватБанк» в матриці фінансової стратегії. Протягом аналізованого періоду комерційний банк знаходився у різних квадратах матриці. У 2019 році АТ КБ «ПриватБанк» знаходиться у квадраті 4 «Рант'є», характеризується наявністю вільних засобів для здійснення проектів при використанні позикового капіталу. У 2020 році ми спостерігаємо позитивні здвиги, а саме це перехід у 6 квадрат «Холдинг», цей квадрат характерний надлишком ліквідних засобів. У 2021 році відбувся перехід у квадрат 1 «Батько родини», ця позиція в матриці забезпечує ефективну господарську діяльність та має умови для фінансування свого розвитку.

Як висновок, можемо сказати, що банк весь аналізований термін тримається достатньо гарно. Якщо товариство буде використовувати всі можливі умови подальшого розвитку, тоді в нього є шанс і надалі тримати високу планку.

Проаналізувавши ефективність депозитної політики банку, можемо сказати наступне: це багатоетапний процес, що включає в себе як документарну базу, так і оцінку поточних та розрахункових показників. Він об'єднує ключові підрозділи банку. У результаті, це допоможе реалізовувати найбільш ефективну депозитну політику установи для максимізації її прибутковості.

Удосконалено методичний підхід до визначення гудвілу банку на основі моделювання депозитної політики за рахунок введення трьох показників

ризик: ризик кредитного продукту, ризик міжбанківського кредитування, ризик дострокового вилучення депозитів, що забезпечує можливість більш раціонального розрахунку величини гудвілу на основі врахування структури депозитного портфелю та його ризику.

З метою підвищення ефективності сформовано базу вхідних даних для розрахунку цільових параметрів моделі підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк», проведено порівняльний розрахунок цільового параметру гудвіл: без урахування ризиків та з урахуванням ризиків, в якому спостерігалась, що додані показники ризиків в формулу розрахунку гудвілу, що є оцінкою нематеріальної вартості банку, значно змінили показник.

Проведено аналітичні дослідження дали можливість виробити ряд пропозицій відносно підвищення якості депозитного портфелю комерційного банку. А саме: пропонувалась активізація залучення довгострокових пасивів, які будуть стимулювати до довгострокових вкладів, а відповідно і до збільшення загального капіталу банку; планувалося покращити середню рентабельність операцій у 2 рази, до 5,08, за рахунок підвищення процентної маржі вкладів у 1,5 рази, зростанням процентних доходів також у 1,5 рази, до депозитного портфелю, зниження частки непрацюючих кредитів на 7%, як результат прогнозується підняття рівня довіри вкладників при впровадженні і використанні депозитних програм, шляхом застосування запропонованої системи як запоруки фінансової безпеки АТ КБ «ПриватБанк».

Складено поетапну систему заходів забезпечення якісного депозитного портфелю та проведено розрахунок показнику гудвіл на 2022 (результат був наступним: показник гудвілу у 2021 році до впровадження складав 42,55 після впровадження у 2022 році, може дорівнювати 51,38), враховуючи виконання системи заходів забезпечення та впровадження рядів пропозицій відносно підвищення якості депозитного портфелю банку для зберігання та подальшого підвищення показника гудвіла, у 2022 році, які можуть бути застосовані для покращення роботи АТ КБ «ПриватБанк».

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Журавель О.А. Управління депозитним портфелем комерційного банку. [Електронний ресурс]. Київ. - 2021. - Режим доступу: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/56466/1/%d0%96%d1%83%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b5%d0%bb%d1%8c%20%d0%9e.%d0%90.2021.pdf>
2. Дзюбановська Н. Конкурентне середовище як структурна складова моделювання кредитно-депозитної політики банку. Світ фінансів. 2011. - Вип. 2. - С. 92-97.
3. Люзняк М. Е., Бартош О. М. Інструменти грошовокредитної політики НБУ та їх вплив на депозитний і кредитний ринки. Ефективна економіка. [Електронний ресурс] - 2011. - № 12. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_12_21
4. Руда О. Л., Маркуш К. Г. Депозитна політика банку та механізм її реалізації. Економіка та держава. 2018. - № 11. - С. 81-84.
5. Тарасова О., Тузова О. Системно-динамічне моделювання депозитної політики комерційного банку. Світ фінансів. 2013. - Вип. 3. - С. 135- 140.
6. Нестеренко Н. В., Стаценко А. В. Керівництво депозитною політикою банку як засіб забезпечення його ліквідності. Вісник [Київського інституту бізнесу та технологій]. - 2013. - Вип. 3. - С. 47-51.
7. Радченко Н. Г. Методичні підходи до оцінки ефективності депозитної політики банку. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2014. - № 3. - С. 161-166.
8. Грошово-кредитна статистика НБУ. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial>

9. Мельничук Н. Ю., Ковальчук С. С. Депозитна діяльність банківських установ у контексті формування їхньої ресурсної бази. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. - № 1. - С. 163-167.
10. Руцишин Н. М., Милян І. І. Сучасний стан та напрями розвитку депозитної діяльності банків України. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2019. - Т. 24. - Вип. 2. - С. 99-103.
11. Кириленко В. М. Аналіз депозитної бази банку. Банківська справа. 2012. - № 5. - С. 31–38.
12. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник. Київ : КНЕУ, 2014. - 468 с.
13. Інституційний репозитарій Української академії банківської справи Національного банку України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11550/1/Pavlyuk_IV.pdf
14. Ковсанадзе І. К. Історичні питання розвитку конкурентної середовища банківської справи. Банківська справа. 2018. - №4. - 291 с.
15. Депозитні (вкладні) операції банків, їх види та характеристика. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: URL: <http://buklib.net/books/32077/>
16. Бартош О. Депозитна політика банку та основні етапи її формування / О. Бартош // Вісник УБС НБУ. - 2013. – № 3. – С. 97–101.
17. Грабар Ж. В. Особливості формування депозитного портфелю банківських установ.
18. Росола У. В., Кузьма Н. М. Оцінка сучасного стану депозитного ринку України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. - 2018. - № 1(9). - С. 174-180.
19. Волкова Н. І. Удосконалення управління залученими депозитними ресурсами банку. Економіка і організація управління. 2016. - №1(21). - С. 53-59
20. Борисенко І.І. Логістичний підхід до управління фінансовими ресурсами банку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / І.І. Борисенко;

Українська академія банківської справи Національного банку України. – Суми, 2010. – 19 с

21. Васильєва Н.Ф. Методика комплексного аналізу привлечених засобів банку / Н.Ф. Васильєва // Банковские услуги. 2010. - №2. - С.10-19

22. Вядрова І.М. Системний підхід в управлінні залученими ресурсами банку / І.М. Вядрова, В.Є. Волохата // Економіка та держава. 2014. – №10. – С.43-48.

23. Сокол Г. В. Формування депозитної політики банків. Управління розвитком. 2013. - № 23. - С. 128-131.

24. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-9214?find=1&text=%D0%B4%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82#w11>

25. Попова К. О. Удосконалення управління депозитною політикою в банку. Управління розвитком. 2014. - № 2. - С. 148-151.

26. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності [Текст] : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2012. – 599 с.

27. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://static.privatbank.ua/files/R%D1%96chnij+zv%D1%96t+za+2019rg..pdf>

28. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/PB_SepUkr_2021.03.15_Zvit_Last_n.pdf

29. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/doc2_09092022.pdf

30. Хайлук С.О. Оцінка ефективності діяльності банків: порівняльний аналіз методів та моделей [Текст] / С.О. Хайлук // Збірник наукових праць ХІБС УБС НБУ «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». – Харків, Випуск № 1 (8) – 2010 – Ч. 2. – С. 112- 118.

31. Орлюк О. П. Фінансова енциклопедія / О. П. Орлюк, Л. К. Воронова, І. Б. Заверуха [та ін.]; за заг. ред. О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 472 с.
32. Abbadì, S. M. & Abu-Rub, N. The Effect of Capital Structure on the Performance of Palestinian Financial Institutions. *British Journal of Economics*. – 2012. –№3(2). – Р. 92-101.
33. Зверева Е. В. Экономический словарь : учебное пособие / Е. В. Зверева, Л. К. Шайкина. – Хабаровск : Изд-во ДВГУПС, 2009. – 139 с.
34. Васюренко О. В. Банківські операції : навч. посібник / О. В. Васюренко. – 6-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 318 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
35. Васюренко О.В. Банківські операції [Текст] : навч. посіб. / О.В. Васюренко. – 5-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2012. – 318 с.
36. Дребот Н. П. Актуальні проблеми планування банківської діяльності та шляхи їх вирішення / Н. П. Дребот, Н. Р. Галайко, О. Р. Галько // *Найковий вісник НЛТУ України*. – 2014. – № 21.14. – С. 191-199.
37. Allen., F., Carletti, E., & Marquez, R. Deposits and bank capital structure. *Journal of Financial Economics*. – 2015. –№118(3). – Р. 601-619.
38. Попова К. О. Удосконалення управління депозитною політикою в банку. *Управління розвитком*. 2014. - № 2. - С. 148-151.
39. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності [Текст] : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2012. – 599 с.
40. ПриватБанк списав NPL у 2020 році на 72,6 млрд грн, Ощадбанк - на 31,7 млрд грн. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://finbalance.com.ua/news/privatbank-spisav-npl-u-2020-rotsi-na-726-mlrd-hrnoshchadbank---na-317-mlrd-hrn>
41. Про затвердження нової редакції Правил здійснення депозитних операцій для банківських депозитів, затверджених постановою Правління

Національного банку України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0445-98#Text>

42. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.fg.gov.ua/articles/18-koshti-yaki-fond-ne-vidshkodovuye.html>

43. Депозити (умови та правила розміщення депозитних вкладів у Банку). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://conditions-and-rules.privatbank.ua/main/view-content-109/?lang=uk>

44. Офіційна сторінка АТ КБ «ПриватБанк». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://privatbank.ua/>

45. Demirguc-Kunt, A., Detragiache, E., & Merrouche, O. Bank Capital: Lessons from the Financial Crisis. *Journal of Money, Credit and Banking*. – 2013. – №45(6). – Р. 1147-1164.

46. Долішній М., Другов О. Проблеми та перспективи підтримки банками розвитку економіки регіонів // *Економіка України*. 2005. - №9 – с. 4-12.

47. Квасній М. М. Моделювання динаміки фінансово-економічних систем з врахуванням структурних змін та зовнішніх впливів / М. М. Квасній // *Сучасні аспекти антикризового управління економікою : матеріали круглого столу, 11 жовтня 2010 р.* – К. : УБС НБУ, 2010. – С. 21–28.

48. Красс М. С. Математичні методи ‘ моделі для магістрантів економіки / М. С. Красс, Б. П. Чупринов. – П., 2006. – 496 с

49. Наглядова статистика НБУ. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#3>

50. Процентні ставки за депозитами в АТ КБ «ПриватБанк». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://privatbank.ua/depozit>

51. Рябенков О.В. Технології контролінгу реалізації фінансової стратегії на підприємстві / О.В. Рябенков // *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі: Економічні науки*. – 2013. – № 4 (60). – С. 136–140

52. Моделювання фінансової стратегії. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://studfile.net/preview/10005962/page:2/>
53. М. М. Квасній. Моделювання залучення ресурсів банком за умов їхнього ефективного розміщення. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20131\(99\)/sep20131\(99\)_313_KvasniyMM.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20131(99)/sep20131(99)_313_KvasniyMM.pdf)
54. Капустян В. О. Раціональний підхід до моделювання стратегій банківської діяльності / В. О. Капустян, К. О. Ільченко // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2011. – С. 449–454.
55. Журавель О.А. Управління депозитним портфелем комерційного банку. [Електронний ресурс]. Київ. - 2021. - Режим доступу: https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/56466/1/%d0%96%d1%83%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b5%d0%bb%d1%8c%20%d0%9e.%d0%90._2021.pdf
56. Білик О. І. Основні принципи формування заощаджень України / О. І. Білик. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://dspace.uabs.eclu.Ua/bitstream/123456789/86_3/3/2004_05.pdf
57. Власенко О. О. Розвиток українського ринку депозитів для фізичних осіб / О. О. Власенко // Фінанси України. 2006.-№ 3.-С. 74 - 79.
58. Неизвестна О. В. Операції комерційних банків по залученню коштів: сучасні технології та світові тенденції розвитку /О. В. Неизвестна//Фондовий ринок. 2001 .-№31.-С.2-6.
59. Данилова Т. Н. Застосування фінансових моделей для дослідження кредитно-депозитних стратегій діяльності комерційного банку / Т. Н. Данилова, А. В. Решетов // Фінанси та кредит. 2008. - № 32. - С. 4 - 30.
60. Зайцев О. «Свіжі інновації» для росту депозитів /О. Зайцев // Банківська практика за границею. 2008. - №12. - С.76-80.
61. Оцінка факторів впливу на процес формування та реалізації депозитної політики банку. Н.О. Кожель, Львівська філія Укресімбанку

[Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/55362/6/Kozhel_bank.pdf

62. Осташ С. Деякі аспекти прибутковості та фінансової стійкості комерційного банку // Вісник Національного банку України. – 2001. – № 2.

63. Бушуєва І. Маркетингова стратегія банку з депозитних послуг // Вісник Національного банку України. – 2002. – № 1.

64. Положення банківської групи «ПриватБанк» про систему управління ризиками. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/Polozheniye_po_upravleniyu_riskami.pdf

65. НБУ - Частка непрацюючих кредитів (NPL) в Україні. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>

66. Кузнецов В. А. Банковские риски [Электронный ресурс] / В. А. Кузнецов. – Режим доступа :<http://finance.tochka.net/5896-kak-banki-sokhranyali-depozitnyu-portfel>.

67. Васюренко О. В. Ризик як складова економічних процесів / О. В. Васюренко, О. В. Таран // Фінанси України. 2005. –№ 7. –С. 568.

68. Лаврушин О. И. Банковские риски : учебн. пособ. / О. И. Лаврушин, Н. И. Валенцева. –М. : КНОРУС, 2007. –385с.

69. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : навч. посібн. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. –Суми : Університетська книга, 2007. – 523 с

70. Сенищ П. М. Механізм формування депозитної політики банку. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2016. - № 5(2). - С. 242-247

71. Заславська О. І. Інноваційне забезпечення ефективності депозитної політики банку. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. - 2018. - Вип. 2. - С. 166-170